

Yargı Kararları ve Sosyal Güvenlik Kurumu Uygulamaları Kapsamında Son Değişikliklerle Birlikte Yurtdışı Hizmet Borçlanması

Ö. Hakan ÇAVUŞ*

Özet: Sosyal güvenlik hakkı, temel bir insan hakkı olarak çağdaş anayasaların birçoğunda yer almıştır. Sosyal güvenlik hakkının kullanılmasını sağlayan sosyal güvenlik sistemlerinin temel amacı ise sosyal ve ekonomik risklere karşı kişileri korumaktır. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren yurtdışına çalışmaya giden vatandaşlarımızın bir kısmının Türkiye'de herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi çalışması bulunmuyordu. Ayrıca bu kişilerin belli bir zaman sonra mutlaka Türkiye'ye geri dönecekleri düşünülmüştü. Zaman içinde ülkemizden yurtdışına emek göçü ile giden vatandaşlarımızın sosyal güvenlik sorunları artmaya başlamıştır. Bu nedenlerle yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sosyal güvenliklerinin sağlanması önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu tür sorunları çözmek amacıyla yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız yurtdışında geçen çalışma sürelerini borçlanma yoluyla sosyal güvenlikleri açısından değerlendirmesi gündeme gelmiştir. Böylece yurtdışı hizmet borçlanması kavramı kanun, yönetmelik ve genelgelerle düzenlenir hale gelmiştir.

Makalemizde ilk olarak hizmet borçlanması ve yurtdışı hizmet borçlanması kavramları ele alınmış daha sonra 11.09.2014 tarihli 6552 sayılı Kanun ile yapılan son düzenlemeler, yargı kararları ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) uygulamaları kapsamında yurtdışı hizmet borçlanması değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yurtdışı hizmet borçlanması, yurtdışında çalışanların sosyal güvenliği, yurtdışında bulunanların sosyal güvenliği, 6552 sayılı Torba Kanun

Abroad Service Borrowing with the Recent Changes According to Judicial Decisions and Applications of Social Security Institution

Abstract: The right to social security has been accepted in most of the modern constitutions as a basic human right. The main purpose of the social security systems, which allows the use of the right to social security, is to protect individuals against social and economic

* Yrd. Doç. Dr. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi Öğretim Üyesi

risks. Especially, some of our citizens who went abroad to work since 1960s had no work in Turkey as subjected to any social security institutions. In addition, at the time it was thought that these people would surely return to Turkey after a certain time. As a result, the problems regarding social security of our citizens who went abroad as labour migration has increased over time. For these reasons, provision of social security of our citizens who are living abroad has become a significant problem. In order to solve these problems the solution of obtaining social security through service borrowing for the working periods which are spent working abroad has come to the agenda. Thus, the concept of “abroad service borrowing” has become regulating by laws, regulations and circulars.

In our article, initially, the concepts of service borrowing and abroad service borrowing have been analysed, then the latest amendments on the abroad service borrowing system that are being done with Act No. 6552 of 11.09.2014, the judicial decisions and applications of the Social Security Institution (SSI) has been evaluated.

Keywords: Abroad service borrowing, social security of citizens working abroad, social security of citizens living abroad, the Omnibus Law No. 6552

Giriş

Yurtdışına çalışmak amacıyla gidenler işçiler uzun vadeli sigorta kolları (malullük, yaşlılık, ölüm sigortaları) açısından çalıştıkları ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına göre prim ödeme ve sigortalılık süresi bakımından gerekli şartları sağlamadan Türkiye’ye dönmeleri durumunda geldikleri ülkedeki sistemden yararlanamadıkları gibi yurtdışındaki çalışma sürelerini Türkiye’deki çalışma süreleri ile birleştiremiyorlardı. Bu durum bu işçilerin sosyal güvenlik haklarını kazanabilmeleri için Türkiye’de çalışan sigortalılardan daha uzun süre çalışıp prim ödemelerine yol açıyordu. Bu sorun önce ikili anlaşmalarla çözülmeye çalışılmış, bu anlaşmalarla Türkiye’deki çalışmalarla, yabancı ülkelerdeki çalışmaların birleştirilerek değerlendirilmesine ilişkin hükümler getirilmiştir. Ancak bazı ülkelerle ikili sözleşmeler yapılmamış olması, bazı sözleşmelerin kapsam yönünden yetersizliği gibi nedenlerden dolayı ülkeye döndüklerinde sosyal güvenlik açısından mağdur olan büyük bir vatandaş grubunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yabancı ülkelerde çalışan bu durumdaki Türk vatandaşlarının durumunu düzeltmek ve bunların yurt dışındaki çalışmalarını değerlendirmek amacıyla zaman içinde bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır.

En son 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 38. maddesinde uzun vadeli sigorta kolları (malullük, yaşlılık ve ölüm) açısından

sigortalılık süresi¹ kavramı tanımlanmıştır. Madde hükmünde; uzun vadeli sigorta kollarından aylık bağlama işlemlerinde dikkate alınan sigortalılık sürelerinin sigortalılığın başlangıç tarihi ile sigortalının aylık bağlanması için yazılı istekte bulunduğu tarih arasında geçen süre olarak tanımlanmıştır. Sosyal güvenlik mevzuatı içinde düzenlenen; askerlik borçlanması, hizmet borçlanmaları ve yurtdışı hizmet borçlanması aracılığıyla sigortalılık başlangıç tarihi geri bir tarihe çekilebilmektedir. Böylece sigortalılar daha erken tarihlerde emekli olabilmektedirler.

Borçlanma yasaları genelde istisnai düzenlemelerdir. İş ve sosyal güvenlik hukukuna yön veren temel prensip olan; işçi ve sigortalı lehine yorum ilkesinden hareketle kanunlarda açıkça belirtilen tanımların dışına çıkılmasına imkan bulunmamaktadır.

Anayasamızın 62. maddesinde “Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır” hükmü yer almıştır. Maddenin gerekçesinde; “Yabancı ülkelerde çalışmak üzere giden ve orada yaşayan Türklerin sayısının azımsanamayacak miktarda olduğu, bu Türklerin ülkeleriyle olan bağlarını sürdürmekte devlet katkısının zorunlu olduğu, devletin yabancı ülkelerdeki Türklerin aile birliğini ailelerin sorunlarının çözümüne yardımcı olmakla ödevlendirildiği, yabancı ülke güvenliklerinin anlaşmalarla temin edildiği, ancak bu alanda da yapılacak işlerin devlete bu konuda yön gösterdiği” belirtilmektedir (TBMM, 2011; 125). Anayasanın 62. maddesi ile verilen bu görevin yerine getirilmesi amacıyla yapılan düzenlemelerden birisi de 3201 sayılı Yurtdışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurtdışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanundur².

3201 sayılı Kanun bir borçlanma kanunu olup Kanun’un 1. maddesinde yapılan açık tanıma göre, ancak Türk vatandaşlarının, Türk vatandaşı olarak

¹ 5510 sayılı Kanununun 38. maddesinde “Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında dikkate alınacak sigortalılık süresinin başlangıcı; sigortalının, mülga 2/6/1949 tarihli ve 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununa, mülga 4/2/1957 tarihli ve 6900 sayılı Malûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Hakkında Kanuna, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20. maddesi kapsamındaki sandıklara veya bu Kanuna tâbi olarak malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak ilk defa kapsama girdiği tarih olarak kabul edilir. Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır.” hükmü yer almıştır.

² 22.05.1985 tarih ve 18761 sayılı Resmi Gazete

yurtdışında geçen çalışmalarını borçlanabilmeleri öngörülmüştür. Zaman içinde 3201 sayılı Kanun'da çok önemli değişiklikler yapılmıştır. En son 11.09.2014 tarihli 6552 sayılı “İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun” ile yurtdışı hizmet borçlanması ile ilgili çok önemli düzenlemeler yapılmıştır. Sözkonusu kanun ile Türk vatandaşlığından çıkan mavi kartlılara borçlanma hakkı getirilmiş ayrıca uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilmiştir.

Genel Olarak Hizmet Borçlanması ve Yurtdışı Hizmet Borçlanması

Hizmet borçlanması, sigortalı olarak geçirilmeyen bazı sürelerin, daha sonra uzun vadeli sigorta kollarına ilişkin primlerin ödenmesi suretiyle sigortalı hizmetten sayılmasına olanak veren bir sosyal sigorta işlemidir (Şakar, 2014; 345-346). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 08.03.2006 tarih ve 2006/121-6 E., 2006/56 K sayılı kararına göre, hizmet borçlanması, sosyal güvenlik hakkı elde edilmesinde istisnai bir yöntem olarak primi ödenmediği için hizmet süresinden sayılmayan bazı sürelerin primlerinin borçlanılıp (daha sonra toplu ödeme yöntemi) ödenmesi koşuluyla yaşlılık aylığına esas sigortalılık süresi ve prim gün sayısına dahil edilmesini sağlayan bir yöntemi ifade etmektedir (Öztürk, 2014;33).

5510 sayılı Kanun'un 41., 46. ve geçici 4. maddelerinde sigortalıların borçlanabilecekleri hizmet süreleri tek tek sayılarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, Kanunda sayılanların dışında hizmet borçlanma olanağı bulunmamaktadır (Tuncay ve Ekmekçi, 2013;466) Bu yönüyle, hizmet borçlanmaları, sigortasız olarak geçirilen ve kanunda sınırlı sayı esasına göre düzenlenmiş olan bazı sürelerin, mevzuatta öngörülen koşulların gerçekleşmesi halinde, sigortalılık başlangıcı ve dolayısıyla sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu olanak yurtdışında geçirilen çalışılan sürelerin yanı sıra bazı hallerde çalışılmadan geçirilen süreler bakımından kabul edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Anayasa ile diğer mevzuatta düzenlemeler yapılmıştır. Yurtdışı hizmet borçlanması ile yurtdışında çalıştığı için yurtdışında geçirdiği süreleri sosyal güvenlik açısından değerlendiremeyen veya çalıştığı ülke ile Türkiye arasında ikili sosyal güvenlik anlaşması bulunmayan ülkelerde çalıştığı süreleri Türk sosyal güvenlik sistemine aktaramayan kişiler yurtdışında çalıştıkları süreleri borçlanarak bu süreleri sigortalılık sürelerine dahil ettirerek malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortasından yararlanabilmektedirler (Ergin, 2008;554). Bu bağlamda yurtdışı hizmet borçlanması, gerçek bir çalışma ve süresinde ödenmiş prim bulunmadığı halde borçlanma miktarının ödenerek yurtdışında geçen sürelerin sigortalının hizmet

süresine eklenerek sigortalının uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan yardımlardan yararlanmasını sağlayan bir borçlanma yöntemidir (Öztürk, 2014; 33).

Hizmet borçlanması hakkı, sigortalılara tanındığı gibi, sigortalıların ölümü halinde hak sahiplerine de tanınmaktadır. Hizmet borçlanmaları, bazı sosyal sigorta hak ve yükümlülüklerini, bu bağlamda, bazı konularda hak kazanma koşullarını doğrudan etkilemektedir. 1982 Anayasası'nın 60. maddesine göre, "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar". Sosyal güvenlik hakkı Anayasa'nın belirtilen hükmü ile hak olarak tanınarak ve devlete bir yükümlülük olarak yüklenerek güvence altına alınmıştır. Öte yandan, Anayasa'nın 62. maddesinde, "Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları" başlığı altında, "Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır" denilmektedir. Bunların yanı sıra kaynağını Anayasa'nın 2. maddesinde bulan, sosyal hukuk devleti ilkesi de sosyal güvenlik haklarının sağlanması ve korunması bakımından önemli bir yere sahiptir. Anayasa'da yer alan düzenleme uyarınca, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının, diğer alanlarda olduğu gibi, sosyal güvenlik haklarının tanınması ve korunması bakımından, uluslararası ikili sözleşmeler ve özellikle kanunlarla düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca, ikincil mevzuatta da düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda Türk vatandaşlarının yurtdışında geçirdikleri bazı süreleri borçlanma suretiyle sigortalılıklarından saydırabilmelerine ilişkin ilk olarak 2147 sayılı Yurtdışında Çalışan Türk Vatandaşlarının Yurtdışında Çalışma Sürelerinin Sosyal Güvenlik Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun³ çıkarılmıştır. 2147 sayılı Kanun günümüzde halen yürürlükte bulunan 3201 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Günümüzde 3201 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanunda yer alan düzenlemeler birlikte uygulanmaktadır.

Yurtdışında çalışma kavramı hakkında mevzuatımızda açık bir tanıma yer verilmemiştir. Buna karşın yurtdışında çalışmayı Türk vatandaşlarının Türkiye dışında her hangi bir diğer ülkede geçen çalışmaları olarak ifade edebiliriz (Öztürk, 2014;35). Ayrıca SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışı çalışmasından bahsedebilmek için bu çalışmanın kayıtdışı olmaması ve çalışmaların/prim ödemelerinin resmi belgeler ile kanıtlanabilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Türkiye'de çalışan sigortalıların geçici olarak yurtdışına çalışmak için gönderilmeleri veya Türkiye'de sigortalı tescilli yapılarak yurtdışında çalıştırılmaları durumunda yurtiçindeki işyerinden prim ödemelerinin devam etmesi nedeniyle sosyal güvenlik açısından bu nitelikteki çalışmalar yurtdışı çalışma olarak kabul edilmemektedir.

Yurt dışında çalışan/prim ödemesi bulunan erkeklerle çalışması olmasa dahi yurt dışında ikamet ettiğini belgeleyen kadın Türk vatandaşlarının yurtdışı çalışma sürelerini borçlanma hakkı bulunmaktadır. Yurtdışı çalışmalarının borçlanmasıyla

³ 07.06.1978 tarih ve 16309 sayılı Resmi Gazete

birlikte yurtdışında çalışılarak geçirilmiş süreler (erkek) veya çalışılarak ya da ikamet edilerek geçirilmiş süreler (kadın) sosyal güvenlik hakları bakımından Türkiye’de prim ödenmiş gibi değerlendirilir (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012; 606-607)

SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışı hizmet borçlanması yapılmaz ise yurt dışında prim ödenen ülke Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülke olsa dahi Türkiye’de ödenen primlerle birleştirilmez. Prim ödemesinin bulunduğu ülkenin Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülke olması sigortalıya sadece yaşlılık aylığı için aranan prim ödeme gün sayısının sağlanıp sağlanmadığında bu primlerin sanal olarak dikkate alınarak emeklilik şartlarının kolaylaşması hakkını sağlar.

Yurtdışı Hizmet Borçlanmasından Yararlanabilme Koşulları

Yurtdışı hizmet borçlanmasından yararlanabilecekler 3201 sayılı Kanunun “Amaç ve kapsam” başlığını taşıyan ve 6552 sayılı Kanun ile değişik 1. maddesinde sayılmıştır. Maddeye göre, Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde yurtdışı hizmet borçlanmasından kapsamında değerlendirilebilecektir.

Ayrıca yurtdışı hizmet borçlanmasında borçlanma kapsamına giremeyecek süreler de düzenlenmiştir. Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 6. maddesine göre, 18 yaşını doldurulmasından önce yurtdışında sigortalı ve ev kadını olarak geçen süreler, Türk vatandaşlığının kazanılmasından önce veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonra yurtdışında sigortalı veya ev kadını olarak geçen süreler, ikili sosyal güvenlik sözleşmesine göre kendilerine kısmi aylık bağlanmış olanların yurtdışında geçen sigortalılık süreleri arasında ve bu sürelerin bitim tarihinden sonraki işsizlik süreleri ve sosyal güvenlik kanunlarına göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen sürelerle çakışan yurtdışı süreleri borçlanma kapsamına girmeyecektir.

Yurtdışı hizmet borçlanmasından yararlanabilmek için gereken iki temel şart, Türk vatandaşı olmak ve 18 yaşını tamamlamış olmaktır.

Türk Vatandaşı Olmak

3201 sayılı Kanunda 5754 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair

Kanun⁴ ile yapılan değişiklik sonrasında yurtdışı hizmet borçlanmalarında Türk vatandaşı olma şartının iki halde yerine getirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bunlardan biri, borçlanması istenilen sürelerde ilgilinin Türk vatandaşı olması, diğeri ise yazılı başvuru tarihi itibarıyla Türk vatandaşı olunmasıdır (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012; 604). Özellikle belirtmek gerekir ki, Türk vatandaşlığı ile birlikte yabancı ülke vatandaşlığı da devam edenler, diğeri bir ifadeyle çifte vatandaş olanlar yurtdışı borçlanma hakkına sahiptirler (Tuncay ve Aras, 2010;44).

Ancak SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre de; Türk vatandaşlığından çıkmadan önce borçlanma talebinde bulunulmayan yurtdışı süreleri kazanılmış hak niteliği taşımadığından, kamu oyununda "*pembe ya da mavi kart sahibi*" olarak bilinen doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan vatandaşlıktan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir ülke vatandaşlığını kazananlar, başvuru tarihinde Türk vatandaşı olmadıklarından borçlanma kapsamındaki sürelerde Türk vatandaşı olsalar bile, borçlanma hakkından yararlanamayacaklardır. Bu kişilerin Türk vatandaşlığından çıkmadan önce borçlandıkları ya da borçlanma talebinde buldukları yurtdışı süreleri kazanılmış hak niteliğinde olduğundan, borçlanmaları geçerli sayılacak, aylığa hak kazanmada ve aylık hesabında Kanuna göre Türkiye'de geçmiş bir hizmet olarak değerlendirilecektir. Ayrıca vatandaşlıktan izinle çıkan ve borçlanma talebi sırasında Türk vatandaşı olmayan kişilerin vatandaşlıktan çıkmadan önceki çalışma sürelerini yurtdışı hizmet borçlanması yapılabilmeleri Yargıtay tarafından uygun görülmektedir (Ocak, 2011). Ayrıca Y. 10. HD, 21.11.2011, E. 2010/8194, K.2011/15524 sayılı kararına göre; ancak bu durumdaki vatandaşların vatandaşlıktan çıktıktan sonraki süre için ise borçlanma yapılması mümkün değildir.

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, Türk vatandaşlığı ile birlikte yabancı ülke vatandaşlığı devam edenler (yani çifte vatandaş olanlar) de yurtdışı hizmet borçlanması yapabileceklerdir. Ayrıca borçlanma yapıldıktan sonra kişinin vatandaşlığının değişmesi yapılmış borçlanmayı herhangi bir şekilde etkilemeyecektir (Canbolat, 2011; 2256 ; Göktaş, Çakar ve Özdamar, 2011, 230).

Konuyla ilgili olarak 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun⁵ 28/1. maddesine göre, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybederek yabancı bir ülke vatandaşlığını kazanmış olanların talep tarihinde Türk vatandaşı olmadan borçlanma hakları bulunmaktadır (Öztürk, 2014; 137). Nitekim 6552 sayılı Kanun'un 28. maddesi ile 3201 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yapılan değişikliklerle, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık sürelerinin borçlanma yoluyla sigortalılık hizmetlerine dahil edilebileceği kabul edilmiştir.

2014-27 sayılı SGK genelgesine göre, bu maddede yapılan değişiklik ile borçlanma talep tarihinde Türk vatandaşlarının yanı sıra, sadece talep tarihinde

⁴ Resmi Gazete, 08.05.2008 tarih ve 26870 sayılı

⁵ Resmi Gazete, 12.06.2009 tarih ve 27256 sayılı

Türk vatandaşı olmamasına rağmen izinle Türk vatandaşlığını kaybeden sigortalıların kendilerine yurtdışında Türk vatandaşı olarak geçen süreleri borçlanma hakkı verilmiştir. Bu itibarla izinle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin 11.09.2014 tarihinden itibaren yaptıkları borçlanma başvuruları diğer şartların yerine gelmesi şartıyla kabul edilerek borçlanma işlemleri gerçekleştirilecektir. 11.09.2014 tarihinden önce borçlanma başvurusunda bulunup da henüz başvuruları reddedilmeyenlerin borç tahakkukları Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla gerçekleştirilecektir.

11.09.2014 tarihinden önce borçlanma talepleri reddedilenlerin 29.12.2014 tarihinden itibaren 3 ay içerisinde yeniden müracaat etmeleri halinde borçlanma işlemleri 6552 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 11.09.2014 tarihine göre sonuçlandırılacaktır. Söz konusu 3 aylık süreden sonra müracaat edenlerin taleplerinde ise talep tarihi esas alınacaktır.

18 Yaşın Tamamlanmış Olması

Yurtdışında geçen hizmetlerin borçlanılabilmesi için hizmetlerin geçtiği dönemde ve borçlanma talebinde bulunulan tarihte Türk vatandaşlığının kaybedilmemiş olması gerekmektedir. Türk vatandaşlığının yanında aranan diğer koşul ise borçlanılmak istenen sürelerin 18 yaşın doldurulduğu tarihten sonrasına ait olmasıdır. Nitekim 3201 sayılı Kanunun 1. maddesinde de, Türk vatandaşlarının yurt dışında 18 yaşını doldurduktan sonra, Türk vatandaşı iken geçen sürelerin borçlanılabileceği belirtilmiştir. Bu açık hükme göre, 18 yaşından önceki sürelerin borçlanılmasına imkân bulunmamaktadır. Ancak 18 yaşın tamamlandığı tarihten sonraki dönemler borçlanılabilir (Ergin, 2009; 165). Yargıtay 21. HD, 19.09.2013 tarih, 2013/15035 E., 2013/16236 K. sayılı kararına göre, 25.10.1966 doğumlu olan ve 26.09.1983 tarihinden itibaren Almanya’da çalışmaya başlayan sigortalı 18 yaşını doldurduğu 25.10.1984 tarihinden önceki süreyi borçlanamayacaktır. Sigortalının Türk vatandaşı olarak geçirdiği 25.10.1984- 09.12.1999 tarihleri arasındaki çalışmalarını borçlanabilecektir (Öztürk, 2014;154-155).

Yurtdışı Hizmet Borçlanması Yapılabilecek Süreler

3201 sayılı Kanunun 1. maddesinde, yurtdışında geçen sigortalılık süreleri, bu süreler arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile ev kadını olarak geçen sürelerin değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

3201 sayılı Kanuna göre borçlanılabilecek süreler “sigortalılık süreleri”, “işsizlik süreleri”, “ev kadını olarak geçirilen süreler” ve “zorunlu göçe tabi tutulanların fiilen çalıştıkları süreler” olarak gruplandırılmıştır (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012; 606; Bulut, 2013;718-719).

Sigortalılık Süreleri

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 4/1-g maddesine göre, sigortalılık süresi, borçlanma kapsamındaki sürenin bulunduğu ülke mevzuatına göre ikamet süreleri hariç çalışılmış ya da çalışılmış süre olarak kabul edilen süreleri ifade etmektedir. Çalışılmış süreden anlaşılması gereken husus, çalışmanın bulunulan ülkenin yasalarına uygun şekilde gerçekleştirilmiş olması gerektiğidir. Yani yabancı ülkede kaçak yollarla çalışılmış ise ya da sosyal güvenlik kapsamı dışında çalışılmış ise (yani sigortasız olarak çalışılmış ise) veya çalışılan sürelerde Türk vatandaşlığı kaybedilmiş ise bu sürelerin çalışılmış süre olarak kabul edilmesi söz konusu olmayacaktır.

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, çalışılmış olarak kabul edilen süreler, ilgili ülke mevzuatına göre fiilen çalışılmadığı halde çalışmaya eşdeğer süre olarak kabul edilip sigortalıların hizmet cetvellerinde eşdeğer süre olarak gösterilen, aylığa hak kazanmada ve aylık hesabında değerlendirilen sürelerdir. İkamet süresi çalışılmış süre olarak değerlendirilemeyeceği için ikamet sürelerinin borçlandırılması mümkün değildir.

Sigortalılık süresi kapsamında borçlanmaya esas hizmet cetvellerinde bildirilen çalışma süreleri (mecburi prim ödeme süreleri, kendi nam ve hesabına çalışmalardan dolayı zorunlu ve isteğe bağlı prim süreleri, sigortadan muaf cüzi çalışma gibi) ve bu çalışma sürelerine eşdeğer sürelerin (isteğe bağlı prim ödeme süreleri, çocuk yetiştirme süreleri, işsizlik ödeneği süreleri, hastalık ödeneği süreleri, bakım süreleri, borçlanma yoluyla ödenen primlere ait süreler gibi) tamamının borçlanılması mümkündür. Ancak bu sigortalılık sürelerinin tamamının borçlanılma zorunluluğu yoktur. Borçlanma talebinde bulunan kişi dilediği kadar süreyi borçlanabilir. Borçlanılacak sigortalılık süresinin yurtdışında hizmet akdine tabi geçmesi zorunlu değildir. Kendi nam ve hesabına yurtdışında çalışanların bu çalışma süreleri ve çalışma sürelerine eşdeğer sürelerini de borçlanma hakkı vardır (Tuncay ve Aras, 2010; 45).

İşsizlik Süreleri

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 1/c-g maddesine göre işsizlik süresi, borçlanma kapsamındaki sürenin bulunduğu ülke mevzuatına göre ikamet süreleri hariç, çalışılmış ya da çalışılmış süre olarak kabul edilen süreleri ifade etmektedir. Ancak 3201 sayılı Kanununun 1. Maddesine göre, çalışma süreleri arasında ve sonunda en fazla bir yıla kadar olan işsizlik sürelerinin borçlanma kapsamında olduğu belirtildiğinden işsizlik sürelerinin tamamını borçlanmak mümkün değildir (Aslanköylü,2013;1737). Sadece, sigortalılık süreleri arasında veya sonunda her birinde olmak kaydıyla bir yıla kadar olan yurtdışında geçen işsizlik süreleri borçlanılacak süreye dahil edilmektedir. Ayrıca ikamet süreleri ve boşta geçen süreler de borçlanma kapsamına girmektedir (Tuncay ve Aras, 2010; 45)

Ev Kadını Olarak Geçen Süreler

3201 sayılı Kanun kapsamında yurtdışı hizmet borçlanması hakkı tanınan diğer bir grup ise ev kadınlarıdır. Kanunda “ev kadınından” kimlerin anlaşılması gerektiği açıklanmamış olmakla birlikte SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesinde “ev kadınları” kavramına kimlerin girdiği belirtilmiştir. Genelgeye göre; yurtdışında ev kadını olarak geçen süreler, medeni durumlarına bakılmaksızın kadınların, sigortalılık süreleri haricinde yurtdışında buldukları süreleri ifade etmektedir. Bu süreler işsizlik süresi veya boşta geçen süreler kapsamında değerlendirilmeyecek, borçlanma talebinde bulunanların yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerinin diledikleri kadar borçlandırılacaktır.

SGK'nın 2011/48 sayılı genelgesinde, kadınların sigortalılık süreleri dışındaki diğer sürelerinin ev kadını olarak geçirdikleri süreler olarak kabul edileceği ve ev kadını olarak yurtdışı hizmet borçlanması yapanların bu sürelerde medeni durumlarının öneminin olmadığı belirtilmiştir. Diğer bir ifadeyle yurtdışında bulunan kadınlar, yurtdışında buldukları süreleri borçlanmak istediklerinde 18 yaşını doldurdukları tarihten sonraki sürelerin istedikleri kadarkı kısmını borçlanabileceklerdir. Kadınların yurtdışında geçen bu sürelerde hiç evlenmemiş olmasının veya evlenip boşanmış olmasının bir önemi yoktur. Burada asıl olan cinsiyetin “kadın” olmasıdır.

Yargıtay 10. HD., 05.12.2013 tarih ve 2013/19537-22740 E.K sayılı kararında, ev kadınlığının herhangi bir işte çalışmayan kadını ifade etmesi nedeniyle 18 yaşını doldurmuş kadınların okul eğitimi gibi süreleri de ev kadınlığı kapsamında borçlanabileceklerini kabul etmiştir (Öztürk, 2014;163). Yine Yargıtay 21. HD., 04.07.2013 tarih ve 2013/11841-14453 E.K sayılı kararında, kadın olan davacının yurt dışında 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı iken ev kadını olarak geçen süreleri borçlanabileceğini ifade etmiştir (Öztürk, 2014;164).

Zorunlu Göçe Tabi Tutulanların Çalışma Süreleri

3201 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesine göre, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerden 01.01.1989 tarihinden 08.05.2008 tarihine kadar zorunlu göçe tabi tutulduktan sonra Türk vatandaşlığına geçenler, geldikleri ülkelerdeki hizmetleri borçlanabilirler (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012; 605). Her ne kadar geçici 6. maddede ülke adı belirtilmemiş ise de ülkemize gelen soydaşlarımızın iskânı ile ilgili 2510 sayılı İskan Kanunu⁶ ve 5543 sayılı İskan Kanunu⁷ sadece Bulgaristan'dan gelenler için “zorunlu göç” ifadesi kullanılmıştır. Bu nedenle yalnızca zorunlu göç nedeniyle Bulgaristan'dan gelen vatandaşlarımız söz konusu düzenleme ile öngörülen borçlanma hakkından yararlanabilir (Olgaç, 2011; 35-36). Buna göre sadece Bulgaristan'dan 01.01.1989 ila 08.5.2008 tarihleri arasında zorunlu göçe tabi tutularak ülkemize gelenlere, borçlanmanın genel kuralının aksine

⁶ 21.06.1934 tarih ve 2733 sayılı Resmi Gazete

⁷ 26.09.2006 tarih ve 26301 sayılı Resmi Gazete

Bulgaristan vatandaşı iken geçirdikleri çalışma süreleri için borçlanma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla gerek Bulgaristan'dan kendi istekleri ile gelecek Türk vatandaşlığına geçenlerin gerekse diğer ülkelerden kendi istekleri ile ülkemize gelen soydaşlarımız (örneğin Ahıska veya Afgan Türkleri gibi) 5543 sayılı İskân Kanununa göre iskana tabi tutulmuş olsa bile, zorunlu göç nedeniyle ülkemize gelmedikleri için bunların geldikleri ülke vatandaşı olarak çalıştıkları hizmetlerini borçlanma hakkı bulunmamaktadır (Olgaç, 2011; 36).

Zorunlu göçe tabi tutululardan borçlanma talebinde bulunanların 2022 sayılı Kanun dahil olmak üzere sosyal güvenlik kurumlarından gelir ve aylık almamaları gerekmektedir. Yine 3201 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesinde, 3201 sayılı Kanuna göre borçlandırılan sürelerin, yalnızca yaşlılık (emekli) aylığı bağlanmasında değerlendirileceği ön görüldüğünden, malullük ve ölüm aylığı bağlanmasında, bu şekilde borçlanılan hizmetler dikkate alınmamaktadır. Dolayısıyla Bulgaristan'da geçen hizmet sürelerinin hak sahiplerince borçlanılarak ölüm aylığı bağlanması talepleri kabul edilmez (Öztürk, 2014;646).

Özetlersek, 3201 sayılı Kanunun geçici 6. maddesinde düzenlenen zorunlu göçe tabi tutuluların borçlanma hakkından yararlanabilmeleri için aşağıda aranan şartları yerine getirmeleri gerekir.

- 1) 01.01.1989 tarihinden 08.05.2008 tarihine kadar geldikleri ülke tarafından zorunlu göçe tabi tutulmuş olmak,
- 2) Zorunlu göçten sonra Türk vatandaşı olmak,
- 3) Türkiye'de ikamet etmek,
- 4) 2022 sayılı Kanun dahil Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarından gelir ve aylık almamak.
- 5) Geldikleri ülkedeki çalışma sürelerini belgelendirmek,
- 6) "Bulgaristan Hizmetlerini Borçlanma Talep Dilekçesi" adı verilen belgeyi doldurarak SGK'dan yazılı istekte bulunmak,
- 7) Tebliğ edilen borç miktarını üç ay içinde ödemek (Yurtdışı Borçlanma Yön. geçici m.2).

SGK'nın 2008/44 sayılı genelgesine göre, 3201 sayılı Kanunun geçici 6. maddesinde borçlanma kapsamında yalnızca çalışma süreleri gösterildiğinden, bu çalışma süreleri arasında veya sonunda boşta geçen (çalışılmayan) sürelerle ev kadınlığında geçen süreler, borçlanma kapsamı dışında kalmaktadır.

İsviçre Prim Transferine Ait Sürelerin Borçlanması

3201 sayılı Kanunda yurtdışında çalışan Türk işçilerinin yabancı ülkelerde ödemiş oldukları sosyal güvenlik primlerinin yurda dönüş yaptıktan sonra da ülkemize transferi konusu da düzenlenmiştir. 3201 sayılı Kanunun 10/a. maddesi ve Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliğinin 17. maddesinde sosyal güvenlik sözleşmeleri ile transferi sağlanan primlerin iadesinin ne şekilde olacağı düzenlenmiştir. Buna göre yabancı ülkelerde sosyal güvenlik kurumlarına yatırılmış bulunan primlerin, sosyal güvenlik sözleşmeleri ile Türkiye'ye transferlerinin sağlanması ve bu sözleşmelerde

primlerin iadesine engel hükümler bulunmaması halinde;

a) Transfer edilen primlere ilişkin sürelerin tamamının borçlanılarak tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olması halinde, transfer olunan primlerin tamamı,

b) Transfer olunan primlere ilişkin sürelerin bir kısmının borçlanılarak tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olması halinde, transfer olunan primlerin borçlanılan gün sayısına isabet eden orandaki miktarı, transfer tarihindeki cari kur üzerinden TL karşılığı olarak SGK tarafından sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara iade edilmektedir.

Türkiye'nin imzaladığı sosyal güvenlik sözleşmeleri içinde sadece Türkiye ile İsviçre arasında imzalanan sosyal güvenlik sözleşmesinde kesilen primlerin transferine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Türkiye - İsviçre arasında imzalanan 01.01.1972 tarihli sosyal güvenlik sözleşmesini tadil eden ve 01.06.1981 tarihinde yürürlüğe giren ek sözleşmenin 10/a maddesinde, Türk vatandaşlarının İsviçre'deki çalışmaları esnasında işçi ve işveren hissesi dahil olmak üzere yaşlılık ve ölüm sigortası primi olarak kesilen tutarın tamamının SGK'ya transferine imkan veren bir düzenlemeye yer verilmiştir. Sözleşme hükmüne göre, İsviçre'de geçen çalışmalara karşılık kesilen yaşlılık ve ölüm sigortalarına ait primlerin transferi talebinde bulunulabilmesi için iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki İsviçre'den malullük, yaşlılık ve ölüm halinde bir yardım hakkından yararlanılmamış olması, ikincisi ise Türkiye'de veya üçüncü bir ülkede yerleşmek amacıyla İsviçre'nin kesin olarak terk edilmiş olmasıdır (Öztürk, 2014; 660-661).

Sözleşmenin 10/a-3. maddesinde, transfer olunan primlerden Türk emeklilik sigortası çerçevesinde sigortalı ve hak sahibi yararına hiçbir menfaat sağlanmıyorsa transfer edilmiş primlerin ilgili kimselere ödenmesi yönünde düzenleme yapılmıştır. Bu hüküm ile ilgili olarak Y. 21. HD 17.06.2013 tarih ve 2012/8700 E. ve 2013/12754 K. sayılı kararında borçlanma yolunu seçen sigortalının transfer edilen priminin isteği dışında prim gün sayısına ilave edilmesinin mümkün olmaması nedeniyle transfer edilen davacıya ödenmesine karar vermişken, ters bir görüşle Y. 10. HD. 03.05.2013 tarih ve 2012/12880 E. ve 2013/9156 K. sayılı kararında, sigortalı yararına kullanılması mümkün olan primlerin iadesinin uygun olduğuna karar vermiştir (Öztürk, 2014; 661-662).

SGK'nın 2011/48 sayılı genelgesine göre, İsviçre'de kesintileri yapılan ve Türkiye'ye transfer edilen primlere ait sürelerin borçlandırılması yapılırken öncelikli olarak İsviçre sosyal güvenlik kurumuna yatırılmış bulunan primlerin, ilgili banka hesabına aktarıldığı ilgili banka tarafından SGK'ya bildirilir. Bu bildirim üzerine SGK transfer edilen primlere ilişkin sürelerin Türkiye'de borçlanılıp borçlanılmadığını kontrol eder. Yapılan kontrol sonucunda transfer edilen primlere ilişkin sürelerin tamamının borçlanılarak tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olduğunun anlaşılması halinde, transfer edilen primlerin tamamı, transfer tarihindeki cari kur üzerinden Türk Lirası karşılığı olarak sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara SGK tarafından iade edilir. Eğer transfer olunan primlere ilişkin

sürelerin bir kısmı borçlanılmış ve tahakkuk ettirilen borcun tamamı ödenmiş ise bu sefer SGK, transfer olunan primlerin borçlanılan gün sayısına isabet eden orandaki miktarı, transfer tarihindeki cari kur üzerinden TL karşılığı olarak sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara iade eder.

Yine SGK'nın 2011/48 sayılı genelgesine göre, transfer olunan primlere ilişkin süreler için borçlanma yapılmamış ise bu sefer transfer edilen tutar yurtdışı sigortalılık sürelerine mahsup edilir. Borçlanma yapacak kişinin transfer edilen miktarın karşıladığı prim gün tutarı dışında borçlanma yapmak istemediğini beyan etmesi halinde borçlanma işlemi durdurulur. Eğer ilgili tercihini borçlanma işleminin sonuçlandırılması yönünde kullanır ise bu sefer tahakkuk ettirilen borç miktarı ile transfer miktarı arasındaki fark 3201 sayılı Kanun hükümlerine göre ödenir.

Yurtdışı Hizmet Borçlanması Yapılamayacak Süreler

Öncelikle belirtmek gerekir ki, 5510 sayılı Kanun'un 5/g maddesine göre, ülkemiz ile ikili sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri 5510 sayılı Kanun'un 4/a bendi kapsamında sigortalı sayılmakta ve bunlar hakkında kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası hükümleri uygulanmakta ayrıca bu sigortalıların uzun vadeli sigorta kollarına tabi olmak istemeleri halinde isteğe bağlı sigorta hükümleri uygulanmaktadır. Bu sigortalıların⁸ isteğe bağlı sigorta kapsamında geçen süreleri 4/a bendi kapsamında sayılmaktadır. Yine SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, 5510 sayılı Kanununun 5/g maddesi kapsamında, ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri, isteğe bağlı sigorta primi ödemeyerek uzun vadeli sigorta kollarına da tabi olmak istememeleri halinde yurtdışında iken ya da yurda döndükten sonra yurtdışında geçen söz konusu sürelerinden diledikleri kadarını 3201 sayılı Kanuna göre borçlanabilirler. Bu kapsamdaki sigortalıların 3201 sayılı Kanuna göre borçlandırılmasında belge türü "21" olan Aylık Prim ve Hizmet Belgeleriyle daha önce SGK'ya bildirilen hizmetlere ait bilgisayar kayıtlarının çıktısı esas alındığından ayrıca bu kişilerden belge talep edilmez.

Yine 5510 sayılı Kanun'un 10. maddesine göre, 4/a bendi kapsamındaki sigortalıların işverenleri tarafından geçici görevle yurt dışına gönderilmeleri veya sigortalılığa esas çalışması nedeniyle yurt dışında bulunmaları halinde, bu görevleri yaptıkları süreçte, sigortalıların ve işverenlerin sosyal sigortaya ilişkin hak ve

⁸ SGK'nın 2011/48 sayılı genelgesine göre bu sigortalılar; 01.10.2008-25.02.2011 dönemindeki hizmetleri için 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma talebinde bulunmaları halinde yurtdışında çalıştıkları sürelerde ülkemizde adlarına malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödenmemiş olması kaydıyla yurtdışı borçlanma talepleri kabul edilecektir.

yükümlülükleri devam edecektir. Bu şekilde görevli olarak geçici süre yurtdışına gönderilen sigortalıların bu süreleri borçlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, Türk vatandaşlığında geçmeyen yurtdışı çalışma, işsizlik veya ev kadınlığı süreleri borçlanılamaz. Ayrıca 3201 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre, 3201 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce veya sonra 2147 sayılı Kanun ve sosyal güvenlik kanunlarına göre kendilerine veya hak sahiplerine aylık bağlanmış olanlar ile aylık bağlanması için müracaat edip de aylığa hak kazanmış durumda bulunanlar ve aynı Kanun'un 1. maddesine göre Türkiye'deki sosyal güvenlik kurumlarına (SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı) prim ödenen süreler için yurtdışı hizmet borçlanması yapılamaz.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 6. maddesine ve SGK'nın 2011/48 sayılı genelgesine göre, 3201 sayılı Kanun kapsamında borçlanma yapılamayacak süreler şunlardır:

-18 yaşın doldurulmasından önce yurtdışında geçen sigortalılık, işsizlik ve ev kadınlığı süreleri,

-Türk vatandaşlığının kazanılmasından önce veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonra yurtdışında geçen sigortalılık, işsizlik ve ev kadınlığı süreleri,

-İkili sosyal güvenlik sözleşmelerine göre kendilerine kısmi aylık bağlanmış olanların yurtdışında geçen sigortalılık süreleri arasında ve bu sürelerin bitim tarihinden sonraki işsizlik süreleri ve ev kadını olarak geçen süreler

Bunların yanı sıra Türkiye'de malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen ve aşağıda sayılan yurtdışı sürelerinden;

-Almanya'da istisna akdi kapsamında iş üstlenen Türk işverenlerince çalıştırılan Türk işçilerinin bu ülkedeki çalışma süreleri,

-Libya'da iş üstlenen Türk işverenlerince çalıştırılan Türk işçilerinin 01.10.1976-31.08.1995 tarihleri arasında geçen çalışma süreleri,

hizmet borçlanması kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Ayrıca Libya ile imzalanan ve 1.9.1985 tarihinde yürürlüğe giren sosyal güvenlik sözleşmesine göre 01.09.1985 tarihinden itibaren Libya'ya çalışmak üzere getirilen işçilerin sigortalılıkları Türkiye'de sağlandığından bu sürelerin ayrıca borçlanılmasına imkân da yoktur (Öztürk, 2014; 185).

Yurtdışında Geçen Hizmetlerin Belgelendirilmesi

Borçlanma başvurusunda bulunanlar, yurtdışında geçen ve borçlanmaya esas olacak sürelerine ait Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 9. maddesinde belirtilen ve durumlarına uygun olan belgelerin asıllarını SGK'ya ibraz etmekle yükümlüdür. SGK'ya ibraz edilmek suretiyle belgelendirme mecburiyetine ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlayan belgeler, sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş

ülkelerde, sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde ve ülke ayrımı yapılmadan ev kadını olarak geçen süreler ve zorunlu göçe tabi tutulanların hizmetleri olmak üzere dört ana başlık altında toplayabiliriz.

Yine 2011-48 sayılı SGK genelgesine göre, ikamet süresini aylık bağlama esnasında değerlendiren ülkelerde bulunan TC vatandaşları, borçlanma başvurularında prime dayalı olarak devam ettikleri sisteme ilişkin hizmet cetvellerini ibraz etmelidir. Bu ayrımın yapılamadığı ülkelerdeki hizmetlerini borçlanmak isteyen TC vatandaşlarının işlemleri, buldukları ülkelerdeki temsilciliklerimizden alacakları sigortalılık sürelerini gösterir belgelere göre sonuçlandırılır.

Borçlanma talebi sırasında gerekli belgelerin olup olmadığı SGK tarafından kontrol edilirken ibraz edilen belgelerin borçlanma işleminin yapılması için yeterli olmadığı anlaşıldığında talep reddedilmeyerek belgelerin tamamlanması istenir.

Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanan Ülkelerde Geçen Hizmet Sürelerinin Belgelendirilmesi

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerde geçen sigortalılık veya işsizlik sürelerinin borçlanılabilmesi için talep sahiplerinin aşağıdaki belirtilen belgelerden durumlarına uygun olan bir belgeyi borçlanma talebi sırasında borçlanma işlemini yürütecek olan SGK'nın ilgili ünitesine ibraz etmeleri gerekmektedir.

-Çalışılan ülkede bağlı bulunulan sosyal sigorta kurumundan alınacak hizmet cetveli veya sigorta kartları,

- Sigortalıların çalıştıkları işyerlerinin resmi kuruluşlara ait olması veya resmi kuruluşlarca ya da kamu kurumu olarak kabul edilen kuruluşlarca düzenlenmesi halinde, belgelerin ayrıca tasdikine gerek kalmaksızın, çalışılan ülkede işyerinin ait olduğu belediyelerce düzenlenmiş hizmet belgeleri, vergi dairelerince çalışılan sürelerle ilişkin düzenlenmiş belgeler, iş bulma kurumlarınca işsizlikte geçen sürelerle ilişkin verilen belgeler, ilgili meslek kuruluşları veya birliklerince veya diğer resmi kuruluşlarca verilen hizmet belgeleri,

- Yurtdışında kendi adına ve hesabına çalışanların bağlı oldukları vergi dairesi, ilgili meslek kuruluşu veya birliklerince verilen hizmet belgesi.

- Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgeleri.

Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanmamış Ülkelerde Geçen Hizmet Sürelerinin Belgelendirilmesi

2011-48 sayılı genelgeye göre, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde geçen sigortalılık veya işsizlik sürelerinin borçlanılabilmesi için talep sahiplerinin;

-Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma

için kullanılacağı belirtilen hizmet belgeleri,

-Yurtdışında çalıştıkları işyerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tercümeleri,

-Gemi adamları, çalıştıkları geminin bayrağını taşıdıkları ülkelerde bulunan Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alacakları ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerini veya işyerlerinden alacakları sigortalılık sürelerini gösterir bonservisleri ile gemilerde çalıştıklarını gösterir belgelerde kayıtlı bulunan çalışma izinlerinin tercümeleri ya da pasaportlarında çalışma süreleri ile örtüşen giriş-çıkış tarihlerini gösterir sayfaların örnekleri,

SGK'ya ibraz etmeleri gerekmektedir.

Oturma vizesi aynı zamanda çalışma iznini kapsamayan⁹ sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelere sadece oturma vizesine ait belgeyi ibraz edenlerin borçlanma talepleri kabul edilmemektedir. Bunların borçlanma işlemleri ancak yurtdışında çalıştıkları işyerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tercümesini ibraz etmeleri halinde sonuçlandırılır (Öztürk, 2012;172)

Ev Kadınlığında Geçen Sürelerin Belgelendirilmesi

Ev kadını olarak geçen sürelerin borçlanılmasında, ev kadınlarının yurtdışında oturduklarına dair alacakları ikamet belgesi, ayrıca aşağıda belirtilen belgelerden biri ile teyit edilir.

-İkamet belgesinin Türkiye'de yeminli tercüme bürolarınca veya yurtdışında bulunan Türk temsilciliklerince akredite edilmiş tercümanlarca yapılmış ve ilgili temsilcilikçe onaylanmış tercümesi.

-Çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlik veya ataşeliğinin bulunduğu Türk temsilciliklerince ikamet belgesine istinaden düzenlenecek belge.

-Yukarıda belirtilen belgeler temin edilemiyorsa yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihlerinin, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının fotokopisi ya da emniyet müdürlüklerinden alınacak yurda giriş-çıkış çizelgesi.

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesi ve Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliği, m.9/b-2 maddesine göre, yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerin borçlandırılmasında pasaport fotokopisi veya emniyet müdürlüklerinden alınacak

⁹ Genel olarak oturma izni, çalışma iznini içermeyen ülkeler şunlardır: Beyaz Rusya, Ermenistan, Estonya, Filistin, Irak, İran, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Lübnan, Letonya, Mısır, Moldova, Özbekistan, Rusya, Suriye, Suudi Arabistan, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna, Ürdün, Yemen Genel olarak oturma izni, çalışma iznini de içeren ülkeler şunlardır : Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Bahreyn, Belarus, Birleşik Arap Emirlikleri, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Gürcistan, Hindistan, İsrail, İtalya, Japonya, Kanada, Kuveyt, Litvanya, Lüksemburg, Nepal, Nijer, Nijerya, Portekiz, Slovakya, Sri Lanka, Umman, Yeni Zelanda (Öztürk, 2014;837)

yurda giriş-çıkış çizelgesi kontrolü yapılır ve sadece yurtdışında bulunan süreler borçlandırılır. Pasaport fotokopisi veya yurda giriş-çıkış çizelgesinden ülkemizde bulunulduğu tespit edilen süreler hiçbir şekilde borçlandırılmaz

Zorunlu Göçe Tabi Tutulanlardan İstenecek Belgeler

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, T.C. Kimlik Numarası ile Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün kimlik paylaşım sisteminden SGK tarafından yapılacak sorgulama sonucunda vukuatlı nüfus kayıt örneğinde "Bakanlar Kurulu Kararı ile 2510 sayılı veya 5543 sayılı İskan Kanununa istinaden Türk vatandaşlığına alınmıştır" ibaresi bulunanlar için ayrıca zorunlu göçe tabi tutulduklarını belgelendirme koşulu aranmaz. Ancak, nüfus kayıtlarında bu şekilde ibare bulunmuyorsa ilgililerden bu ibarenin nüfus kayıtlarına işlenmesi için başvuruda bulunmaları istenir. Ayrıca, zorunlu göçe tabi tutulduklarına ilişkin kamu kurum ve kuruluşlarından temin edilecek bir belgenin¹⁰ SGK'ya ibrazı halinde de borçlanma işlemi sonuçlandırılır.

Yazılı Talep ve Borçlanma Miktarının Hesaplanması

Borçlanma İçin Yazılı Talepte Bulunmak

3201 sayılı Kanunun 1. maddesinde, Türk vatandaşlarının yurtdışında 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı iken geçen sigortalılık sürelerinin ve bu süreler arasında veya sonunda geçen işsizlik süreleri ile ev kadınlığı sürelerinin borçlanılmasının ön koşulunun bu sürelerin belgelendirilmesine bağlı olduğu belirtilmiştir.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre, yurtdışı hizmet borçlanmasından yararlanabilmek için ilgilinin; Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olanların, en son tabi oldukları sosyal güvenlik kuruluşuna, Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olmayanların SGK'ya ve sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlanmış olanların aylık aldıkları sosyal güvenlik kuruluşuna yazılı olarak başvuruda bulunmaları şarttır. Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 7. Maddesine göre, söz konusu başvuru, SGK'nın internet sayfasında yayımlanan "Yurtdışı Hizmet Borçlanma

¹⁰ SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, zorunlu göçe tabi tutulduğunun belgelendirilmesinin yanı sıra Bulgaristan'dan temin edilen ve Türkiye'de yeminli tercüme bürolarınca çevirisi yapılmış hizmet belgesi ile Türkiye'deki nüfus kayıtlarında ad ve soyadı yönünden farklılık bulunması halinde, ilgiliden isim değişikliğini gösteren nüfus müdürlüğünden onaylı bir belgenin de SGK'ya verilmesi talep edilir. Ayrıca, başvuru sahiplerinin Türkiye'de ikamet adresleri kimlik paylaşım sisteminden kontrol edilir. Adres kaydı bulunmayanlardan ise muhtarlıklardan alınacak ikametgâh belgesi talep edilir.

Talep Dilekçesi¹¹ ile yapılır. “Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesine” borçlanılacak süreye uygun belge asıllarının eklenmesi zorunludur

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışı hizmet borçlanması başvurularında, yurtdışı çalışma sürelerini gösterir ve ilgililerin durumlarına uygun hizmet belgelerinden biri Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesi ekine konarak SGK İl Müdürlükleri/Merkez Müdürlükleri'ne verilmelidir. Söz konusu belgenin dilekçe ekinde bulunmaması halinde, borçlanma talebinin sonuçlandırılması için bu belgenin başvuru sahibinden temini yoluna gidilir. Pasaport sayfası veya yurda giriş-çıkış tarihlerini gösterir belgeler, ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanma talebinde bulunanlardan mutlaka istenir. Borçlanma yapacak kişinin bu belgeyi ibraz edememesi (pasaportun kaybolması, yenilenmesi v.b.) halinde Emniyet Müdürlükleri ile yazışma yapılarak yurda giriş-çıkış tarihlerini gösterir belgeler istenir. Bunun dışında sigortalılık ve işsizlik sürelerinin borçlandırılmasında pasaport sayfası veya yurda giriş-çıkış tarihlerini gösteren belgeler talep edilmez.

Başvurunun Yapılacağı Kurum ve Birim

3201 sayılı Kanununun 3/1. maddesine göre, 3201 sayılı Kanun ile borçlanma talebinde bulunanlar ile yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin Türk vatandaşı olan hak sahipleri sigortalının Türkiye'de hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması yoksa SGK'ya, Türkiye'de çalışması varsa en son tabi olduğu sosyal güvenlik kuruluşuna müracaat etmek suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar.

5502 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik kurumları tek çatı altında toplandığından 3201 sayılı Kanuna göre yapılacak borçlanma başvurularında “en son tabi olunan sosyal güvenlik kuruluşundan” anlaşılması gereken SGK'nın ilgili ünitesi ile 506 sayılı Kanununun geçici 20. maddesine tabi sandıklardır (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012;607).

Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 10.11.2010 tarih ve 2011/21-534 E. 2010/591 K. ve 09.02.2011 tarih ve 2010/21-631 E. 2011/42 K. sayılı kararlarında, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olmayanlar ibaresinin yurtdışına çıkmadan önce de herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olmayanlar şeklinde anlamak gerektiği belirtilmiştir (Öztürk, 2014;105).

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışında 08.05.2008 tarihinden önce veya sonra geçen hizmet sürelerini bu tarihten sonra borçlanma talebinde

¹¹ Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliği, m.7/2 maddesine göre, “Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesinde” yurtdışında borçlanma kapsamında geçen sigortalılık veya ev kadını olarak geçen süreleri bulunan kişinin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, borçlanılmak istenilen sürenin niteliği ve süresi, borçlanma miktarının hesabına esas bir günlük prime esas kazanç tutarı ve tebligat adresi ile Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi geçen çalışmaları varsa kurumu, sigortalılık statüsü, sicil numarası ve süresi belirtilir.

bulunanların borçlanma talep tarihinden önce Türkiye’de son defa;

a) SGK’ya tabi çalışması olanların ayrıca Türkiye’de herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması bulunmayanların sigortalılık süreleri ile ev kadını olarak geçen sürelerine ait borçlanma işlemleri SGK tarafından,

b) 506 sayılı Kanunun geçici 20. maddesine tabi sandıklardan birine tabi çalışması olanların borçlanma işlemleri ise ilgili sandıkça, sonuçlandırılacaktır¹².

Yargıtay 10. HD’nin 14.02.2012 tarih ve 2010/16861 E. 2012/2152 K göre, kendilerine veya hak sahiplerine sosyal güvenlik sözleşmesi uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlanmış olanların borçlanma işlemleri, aylığı bağlayan sosyal güvenlik kuruluşunca sonuçlandırılacaktır (Öztürk, 2014;106).

SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, ayrıca 5510 sayılı Kanuna göre 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı kanunlar kapsamında geçen hizmetler SGK’da geçmiş sayıldığından ilgilinin son defa bu kanunlara tabi geçmiş hizmeti varsa borçlanma işlemleri SGK tarafından yürütülecektir.

¹² SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, SGK’ya yapılacak yurtdışı hizmet borçlanma başvurularına ait işlemler, sigortalı son defa 5510 sayılı Kanunun 4/a ve 4/b bendi kapsamında çalışmış ya da Türkiye’de hiç çalışması yoksa SSGM Yurtdışı Borçlanma ve Tahsis İşlemleri Daire Başkanlığının sorumluluğunda yürütülecektir. Bunlardan; a) Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesi haricindeki ikili ve çok taraflı sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlananlar ile aylık bağlanması için müracaat etmiş olanların borçlanma işlemleri, b) 5510 sayılı Kanunun 4/a bendi kapsamında olup, İsviçre’de geçen süreleri borçlanmak isteyenler ile gerek 2147 gerekse 3201 sayılı kanunlara göre merkezde yapılan borçlanmalara ek borçlanma işlemleri, 4/b bendi kapsamında olup, İsviçre’de geçen sigortalılık sürelerine ait primleri Türkiye’ye transfer talebinde bulunan veya transfer işlemi gerçekleşenlerin borçlanma işlemleri, sosyal güvenlik il müdürlüklerine / sosyal güvenlik merkezlerine devri gerçekleştirilene kadar merkezde SSGM Yurtdışı Borçlanma ve Tahsis İşlemleri Daire Başkanlığınca yürütülecektir. Ayrıca SSGM Yurtdışı Borçlanma ve Tahsis İşlemleri Daire Başkanlığının sorumluluğundaki işlemlerden; a) Türk - Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesi uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlananlar ile aylık bağlanması için müracaat etmiş olanların borçlanma işlemleri, b) Son defa 5510 sayılı Kanunun 4/a ve 4/b bendi kapsamında hizmetleri olanlardan merkezin görev alanı dışında kalan borçlanma işlemleri, c) Türkiye’de sigortalılığı olmayanlarla bunların hak sahiplerinin borçlanma işlemleri, ç) Ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanma talebinde bulunanlar ile bunların hak sahiplerinin borçlanma işlemleri, borçlanma başvuru sahibinin Türkiye’de ikametgahının bulunduğu yerdeki sosyal güvenlik il müdürlüklerince / sosyal güvenlik merkezlerince yürütülecektir. Sigortalı son defa 5510 sayılı Kanunun 4/c bendi kapsamında çalışmışsa, Sigortalı Tescil ve Hizmet Daire Başkanlığının işlemlerinin sosyal güvenlik il müdürlüklerine / sosyal güvenlik merkezlerine devri gerçekleştirilene kadar Sigortalı Tescil ve Hizmet Daire Başkanlığının, devir işleminin sonuçlanmasından sonra sosyal güvenlik il müdürlüklerinin / sosyal güvenlik merkezlerinin görev ve yetkisinde yürütülecektir.

Borçlanma Miktarının Hesaplanması

3201 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanun ile değişik 4. maddesi ile borçlanma miktarının tespitinde döviz üzerinden hesaplama yapılması sistemi terk edilmiştir. En son 15.11.2005 tarihli ve 2005/9665 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda borçlanılacak her gün için 3.5 dolar üzerinden borçlanma yapılmaktaydı (Ergin, 2009;170).

Şu anda 3201 sayılı Kanunun 4/1. maddesinde borçlanma miktarının tespitinde, borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarının 5510 sayılı Kanunun 82/1. maddesinde belirtilen prime esas asgari (asgari ücret) ve azami günlük kazanç (asgari ücretin 6.5 katı tutarında ve 6552 sayılı Kanun'un 50. Maddesi ile asgari ücretin 3 katı¹³) arasında seçilecek günlük kazancın % 32'si olduğu, geçici 5. maddesinde ise 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce 4/c bendi kapsamında sigortalı sayılanların borçlanma tutarının öğrenim durumları itibarıyla yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre belirlenecek olan göstergelerinin esas alınarak hesaplanacağı belirtilmiştir.

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, 08.05.2008 tarihinden önce yurtdışı borçlanma başvurusunda bulunanlardan; borç tahakkuku ile ilgili işlemleri devam edenlerin, borç tahakkuku yapılmış olanların ve tahakkuk ettirilen borçlarının tamamını ödemeyenlerin borçlarını günlüğü 3,5 Amerikan Doları üzerinden ödemelerini yapabileceklerdir. Bu borçlanmaların ödenmesinde süre şartı bulunmadığından, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan ödemeler geçerli sayılmıştır. Ancak konuyla ilgili SGK'nın 2015-9 sayılı genelgesine göre, borç tahakkuku için gerekli olan belgeleri ve bilgileri SGK'ya vermeyenlerin 08.05.2008 tarihinden önce 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma talebinde bulunanların borçlanma taleplerinin reddedilerek bu durumda olan sigortalıların yeniden borçlanma talebinde bulunmaları halinde taleplerini 3201 sayılı Kanunun 08.05.2008 tarihinden sonraki hükümlerine göre sonuçlandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 10/2. maddesinde, borçlanma tutarının tespitinde, adi posta veya kargo yoluyla veya Kuruma doğrudan yapılan yazılı başvurularda "Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesinin" Kurumun evrak kayıtlarına intikal ettiği tarihin esas alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca, taahhütlü, iadeli - taahhütlü veya acele posta olarak gönderilen yurtdışı borçlanma taleplerinde, dilekçenin postaya verildiği tarihin Kuruma intikal tarihi olarak kabul edileceği öngörülmüştür.

¹³ 01.10.2014 tarihinden itibaren, sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri için alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın üst sınırı sigortalıların yaşlarına uygun asgari ücretin 3 katı olarak belirlenmiştir.

5510 sayılı Kanununun 4/a ve 4/b bentleri kapsamında sigortalı sayılanlar ile 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4/c bendi kapsamında sigortalı sayılanların 3201 sayılı Kanun uyarınca hesaplanacak borçlanma tutarı, başvuru tarihinde geçerli olan günlük prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında kalmak kaydıyla başvuru sahibince seçilen kazancın yüzde 32'sinin borçlanmak istenilen gün sayısı ile çarpımı sonucuna göre hesaplanacaktır.

Borçlanmaya esas prim tutarının, ödeme tarihinde yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre belirlenmesi gerektiği istikrar kazanmış Yargıtay kararlarının (örneğin; Y. 10.HD, 27.10.2011 tarih ve 2010/6998 E. 2011/14891 K. sayılı kararı, Y. 21. HD., 30.10.2007 tarih ve 2006/21678 E., 2011/14891 K. sayılı kararı) bir sonucudur (Öztürk, 2014;246).

Borçlanma tutarının tespitini formül ile göstermek gerekirse; Borçlanma Tutarı = Seçilen Bir Günlük Prime Esas Kazanç x Borçlanma Gün Sayısı x % 32'dir.

Örneğin; 15.07.2014 tarihinde yurtdışında geçen 20 yıllık sigortalılık süresini günlük 40 TL üzerinden (alt sınır 37,80 üst sınır 245,70 TL dir) borçlanmak isteyen bir sigortalının toplam borçlanma miktarı, $40 \times 7200 \times \% 32 = 92,160$ TL olacaktır. Eğer sigortalı alt sınırdan ve 15 yıllık hizmet süresini borçlanmak isteseydi bu sefer ödemesi gereken miktar, $37,80 \times 5400 \times \% 32 = 65.318,40$ TL olarak hesaplanacaktı. Sigortalı 15 yıllık hizmetini en üst limitten borçlanmak isteseydi bu sefer borçlanması gereken miktar $245,70 \times 5400 \times \% 32 = 424.569,60$ TL olacaktır.

Seçilen prime esas kazanç miktarının borçlanma tutarının tebliğ edildiği tarihe kadar değiştirilmesi mümkündür. Bunun için yazılı başvuru yapılması gerekmektedir. Yazılı başvuru ile prime esas kazanç miktarının değiştirilmesinin talep edilmesi halinde, borç tahakkuku ve tebliği yeni seçilen miktar üzerinden hesaplanır.

5510 sayılı Kanununun geçici 4. maddesi uyarınca haklarında 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanacak olan sigortalıların 3201 sayılı Kanununun geçici 5. maddesinde belirtildiği üzere borç tutarı, ilgililerin Türkiye'den ayrılmadan önce 5434 sayılı Kanuna tabi hizmetlerinden ayrıldıkları tarihte en son bıraktıkları derece ve kademelerine yurtdışında geçirdikleri ve borçlanmak istedikleri sürenin her üç yılına bir derece ve her yılına bir kademe verilmek ve öğrenim durumları itibarıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36. maddesindeki yükselebilecekleri dereceleri geçmemek üzere tespit edilecek derece, kademe ve ek göstergeleri ile emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait tüm unsurların toplamının müracaat tarihinde yürürlükte olan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarlar esas alınarak, yine o tarihteki kesenek ve karşılık oranlarına göre hesap edilir.

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, borçlanma miktarının hesabına esas gün sayısı olarak, başvuru sahibince Yurtdışı Borçlanma Talep Dilekçesinde borçlanmak istenilen süre belirtilmişse belirtilen süre; belirtilmemiş ise ispatlayıcı belgelerde kayıtlı bulunan tarihler arasındaki son tarihten geriye doğru olmak üzere borçlanmak istenilen gün sayısı esas alınır. Bu nedenle yüksek emekli maaşı alınabilmesi için mutlaka en eski tarihlerin seçilmesi gerekir.

Borçlanmadan Vazgeçme/Borçlanma Tutarının İadesi

3201 sayılı Kanununun 4/2. Maddesinde ve Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliğinin 11. maddesinde borçlanmadan vazgeçilmesi ve borçlanma miktarının iadesi ile ilgili konular açıklanmıştır.

Yönetmeliğin 11/1. maddesine göre, borçlanma başvurusunda bulunup borç tebliğ edilmeden ya da borç tebliğ edildikten sonra üç aylık süre içinde borçlanma başvurusundan vazgeçildiğinin yazılı olarak bildirilmesi halinde borçlanma başvurusu geçersiz sayılacaktır.

3201 sayılı Kanununun 4/2. maddesine göre, borçlanmadan sonradan vazgeçenlere ve borçlanma yapmış ancak aylık bağlanması için gerekli koşulları yerine getirememiş olanlara veya bunların hak sahiplerine talepleri üzerine yaptıkları ödemeler faizsiz olarak iade edilmektedir.

Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliğinin 11/2. maddesine göre, tahakkuk ettirilen borcun tamamını veya bir kısmını ödeyenlerden borçlanmalarının iptal edilmesi için başvuruda bulunanların ödedikleri borçlanma tutarının tamamı, faiz uygulanmaksızın TL olarak iade edilecek kısmi iade yapılmayacaktır. Ancak, farklı tarihlerde birden fazla borçlanma yapılmış ise talep sahibinin yapmış olduğu borçlanmalardan bir ya da birkaçından vazgeçme hakkı vardır.

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, borçlandıkları hizmetleri ile malullük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan sigortalılara yazılı başvuruları halinde, ödenen borçlanma miktarının tamamı faiz uygulanmaksızın TL olarak iade edilir. Borçlandıkları hizmetler dikkate alınarak aylık almaya başlayanlar, borçlanma başvurusu ve buna bağlı olarak yapılan borçlanmadan vazgeçemeyeceklerinden, bunların ödedikleri borçlanma tutarı iade edilmeyecektir.

Y. 10. HD., 14.06.2012 tarih ve 2012/9002-11464 sayılı kararına göre, borçlanmayı bizzat yapmayan hak sahiplerinin "aylık bağlanma koşullarının bulunmaması" hali dışında borçlanma bedelinin iadesini isteme hakkı bulunmamaktadır. Hatta gelecekte aylık bağlama şartlarının oluşmaması halinde borçlanmadan vazgeçilmesi mümkün bulunmamaktadır (Öztürk, 2014; 276-277).

Yurtdışı Süreleri ile Türkiye'deki Hizmet Sürelerinin Çakışması

Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde iş üstlenen işverenler tarafından yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri, bu ülkelerdeki hizmetlerini, 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma talebinde bulunabilirler. Bu takdirde, talepte bulunan kişilerin yurtdışında çalıştıkları sürelerde ülkemizde adlarına malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödenmiş olup olmadığına bakılır. Eğer adlarına ödenmiş malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi yok ise yurtdışında buldukları hizmet süreleri borçlanma talepleri kabul edilir (Kurt ve Tezel, 2009;312).

Ancak yurtdışında geçen hizmet süreleri ile aynı dönemde sigortalılar adına Türkiye’de uzun vadeli sigorta kollarında (yaşlılık, malullük ve ölüm sigorta kollarına) geçen hizmet sürelerinin çakışması halinde yurtdışı sürelerinin borçlanması mümkün değildir. Bu sürenin borçlanılmasına gerek de yoktur. Zira bu şekilde hizmet sürelerinin çakışması halinde pasaport kontrolü sonrası Türkiye’de bulunduğu tespit edilmek koşuluyla Türkiye’de prim ödenen süreler geçerli kabul edilir.

SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre ;

1) Sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmış ülkelerdeki çalışmalar ile ülkemizdeki prim ödeme sürelerinin çakışması halinde, ülkemizdeki prim ödeme süreleri iptal edilecek ve yurtdışı çalışma süreleri talep halinde borçlandırılacaktır.

2) Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerdeki çalışmalar ile çakışan ülkemizdeki prim ödeme sürelerinin mevzuatımıza göre geçerli hizmet olarak kabul edilmesi halinde süreler iptal edilmeyecek ve bu sürelerle çakışan yurtdışı süreleri de borçlandırılmayacaktır. Ancak, ülkemizdeki hizmetlerin geçersiz kabul edilmesi halinde yurtdışı süreleri borçlandırılacaktır.

3) Türkiye’deki sosyal güvenlik kanunlarına göre yurtiçinde isteğe bağlı sigortaya prim ödenen sürelerde¹⁴, sözleşmesiz ülkelerde geçen sigortalılık veya ev kadını olarak geçen süreler borçlandırılmayacaktır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda Türkiye’de 4/a kapsamındaki sigortalılığı olmadığı için salt 4/a şartlarından emekli olma adına yurt dışında ikamet ederken Türkiye’deki bir işyerinden 4/a kapsamında sigortalı bildirilmesi geçerli sayılmaz. Örneğin; daha önce Türkiye’de hiç sigortalı çalışması olmayan ve 1.8.2013 ile 10.8.2013 tarihinde Almanya’da bulunduğu pasaport sayfa kontrolünden tespit edilen ve 1.08.2013 ile 10.8.2013 tarihinde Türkiye’deki bir işyerinden 4/a kapsamında sigortalı bildirilen kişinin 4/a kapsamındaki sigortalılığı geçerli sayılmaz ve borçlanması 4/b kapsamında değerlendirilir

Borçlanılan Sürelerin Değerlendirilmesi

Borçlandırılan yurtdışı sürelerin değerlendirilmesini, sigorta başlangıç tarihinin ve sigortalılık statüsünün tespitinde değerlendirme, aylığın hesabına esas yıllık kazançların tespitinde değerlendirme olmak üzere iki başlık altında ele alıp incelemek mümkündür.

¹⁴ Ayrıca ülkemizle imzalanmış ikili sosyal güvenlik sözleşmelerine göre yurtdışından ülkemizde isteğe bağlı sigortaya prim ödemenin mümkün olduğu Fransa, İngiltere, İsveç ve İsviçre hariç olmak üzere sözleşmeli ülkedeki çalışma süreleri ile ülkemizdeki isteğe bağlı sigortaya prim ödenen sürelerin çakışması halinde, isteğe bağlı sigortalılık süreleri iptal edilecek ve yurtdışı süreleri talep halinde borçlandırılacaktır. Ancak, bu ülkelerdeki ev kadınlığı süreleri ile ülkemizdeki isteğe bağlı sigortaya tabi sürelerin çakışması halinde ise isteğe bağlı sigorta geçerli kabul edilecek ve bu sürelerdeki yurtdışında geçen ev kadınlığı süreleri borçlandırılmayacaktır (2011-48 sayılı SGK genelgesi).

Sigorta Başlangıç Tarihinin ve Sigortalılık Süresinin Tespiti

Yurtdışında yaşayan Tük vatandaşlarının sigortalılık başlangıcı tespit edilirken buldukları ülke ile ülkemiz arasında yapılan ikili sosyal güvenlik sözleşmelerinde açık hüküm bulunmayan veya hiç sözleşme yapılmayan ülkelerde bulunanların durumları 3201 sayılı Kanunun 5. Maddesinde düzenlenmiştir. 3201 sayılı Kanunun 5/2. maddesine göre, sosyal güvenlik kanunlarına tabi hizmetleri olanların, borçlandıkları gün sayısı, prim ödeme gün sayıları ile ilgili hizmetlerine katılır. Sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler borçlanılmış ise, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülür. Yine aynı Kanunun 5/3. maddesine göre, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi hizmeti bulunmayan istek sahiplerinin sigortalılıklarının başlangıç tarihi, borçlarını tamamen ödedikleri tarihten borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülen tarihtir.

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, Türkiye'de ilk defa sigortalı olunan tarihten önceki yurtdışı hizmet süreleri borçlanıldığında sigorta başlangıç tarihi ilk defa sigortalı olunan tarihten geriye doğru borçlanılan gün sayısı kadar gidilerek bulunur. Eğer borçlanma yapılan tarihte Türkiye'de hiç sigortalı olunmamış ise bu defa sigortalılık başlangıç tarihi, yurtdışı hizmet borçlanması tutarının ödendiği tarihten borçlanılan gün sayısı kadar geriye gidilerek bulunur (Tuncay ve Aras, 2010;59-60).

HGK'nın 28.03.2012 tarih, 2012/10-27 E. ve 2012/2012-254 sayılı kararında ve HGK'nın 04.07.2012 tarih, 2012/10-291 E. ve 2012/437 sayılı kararlarında hiç sigortalı tescili olmayanlar için borcun ödendiği tarihten geriye doğru gidilmesinin hak kayıplarına neden olduğuna karar veren Yargıtay yaşlılık aylığı bağlanması ile ilgili kademeli geçiş hükümlerinin uygulandığı 23.05.2002 tarihinden önce sigortalı çalışmış olma şartını arayarak mağduriyetleri giderme yoluna gitmiştir (Öztürk, 2014;351-354 ; Akın, 2012;525).

01.06.2002 tarihinde yürürlüğe giren 23.05.2002 tarih ve 4759 sayılı Kanunun 3. maddesi ile 4/a statüsündeki sigortalılar için yaşlılık aylığı bağlanmasında esas alınan yeni bir kademeli geçiş sistemi yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeye göre aylık bağlanma koşulları 08.09.1999-23.05.2002 tarihleri arasındaki sigortalılık süresine göre belirlenmektedir. İşte bu noktada yurtdışı borçlanması yapanların 08.09.1999-23.05.2002 tarihleri arasında sigortalı tescili ve buna bağlı olarak sigortalı süresi bulunmadığı takdirde kademeli geçiş hükümlerinin nasıl uygulanacağı konusunda SGK uygulamaları ile Yargıtay kararları arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesi uyarınca, sigortalılık başlangıç tarihi 3201 sayılı Kanunun 5. Maddesine göre borçlanılan süre kadar geriye götürülmekte ve 3201 sayılı Kanunun 5/son maddesine göre uluslararası sözleşmelerde yer alan başlangıç tarihlerini ilk işe giriş tarihi olarak değerlendirmemekteydi. Bu durumda sözleşme hükümlerinden yararlanmak isteyenler iş mahkemesine sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti için dava açmak zorunda kalıyorlardı. Yargıtay uygulamalarında ise, uluslararası sözleşmelerdeki

başlangıç tarihini sigortalılık başlangıç tarihi olarak değerlendirmekteydi (Öztürk, 2014; 330-331).

Yargıtay 10. HD, 19.09.2013 tarih ve 2013 /13942 E., 2013/16835 K sayılı kararına ve 20.09.2013 tarih ve 2013/11820 E., 2013/16908 K. sayılı kararına göre, sosyal güvenlik sözleşmelerine göre işe giriş tarihinin belirlenebilmesi için borçlanma yapılmasını gerekli gördüğü halde, Yargıtay 21. HD., 10.10.2013 tarih ve 2013/17038 E., 2013/18395 K. sayılı kararı ise işe giriş tarihinin uluslar arası sözleşmelerin normlar hiyerarşisine göre üst norm olması nedeniyle borçlanma yapılmasına gerek duyulmadan tespitin gerekli olduğunu vurgulamıştır (Öztürk, 2014; 335-336).

Sigortalıların yurtdışında işe başladıkları tarihin ülkemizde işe giriş tarihi olarak değerlendirilmesi konusunda uzun zamandır sürmekte olan sözkonusu görüş ayrılıklarının giderilmesi için 6552 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile 3201 sayılı Kanun'un 5. maddesine bir ekleme yapılmış ve uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilmiştir.

Örnek-1: 1.1.1962 doğumlu erkek sigortalı Türkiye'de sosyal güvenlik kurumuna tabi olarak çalışmadan önce 1.5.1981 tarihi itibarıyla ABD'de çalışmaya başlamış ve 1.5.2006 tarihine kadar 25 yıl süreyle ABD'de çalışmış olsun. Bu sigortalı Türkiye'ye dönüş yaptıktan sonra 20.9.2014 tarihinde sigortalı olarak çalışmaya başlamış ve 30.9.2014 tarihine kadar kesintisiz olarak 10 gün kesintisiz çalıştıktan sonra yurtdışı hizmetlerini borçlanarak emekli olmak istesin. Sigortalı başvuru tarihi itibarıyla 52 yaşında olduğundan talep tarihini takip eden ay başından itibaren yaşlılık aylığına hak kazanabilmesi için 25 yıl sigortalılık şartı nedeniyle 1.10.2014 tarihinde 25 yıl sigortalılık şartını doldurabilmek için 24 yıl 11 ay 20 gün yani 8990 gün borçlanma yapacak ve ilk sigorta başlangıcı 20.9.1989 sayılacaktır. Bu durumda 25 yıl sigortalılık süresi, 5450 gün prim ödeme ve 51 yaş şartı sağlandığından emekli olabilecektir. Bu durumda ödemesi gereken borçlanma tutarı 8990 gün karşılığı ($8990 \times 12,10 = 108.779$ TL) 108.779,00 TL olarak hesaplanacaktır. Ancak ilgili sigortalı ABD değil de Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanan bir ülkede sigortalı çalışsa idi sigorta başlangıcı 1.5.1981 alınacak ve 25 yıl sigortalılık süresi, 5075 gün prim ödeme ve 46 yaş şartına tabi olacağından 5065 gün borçlanma yapmak suretiyle 5075 günü tamamlayıp emekli olabilecekti¹⁵.

Borçlandırılan yurtdışı süreleri ve bu sürelere ait prim ödeme gün sayıları Türkiye'de geçmiş bir hizmet olarak değerlendirilir. Buna bağlı olarak ülkemizde sosyal güvenlik kanunlarına tabi hizmetleri olanların borçlandıkları gün sayısı, Türkiye'deki prim ödeme gün sayıları veya hizmetlerine eklenir. İlk defa sigortalılığı Türkiye ile sözleşme yapılmış olan ülkede başlamış olanların ilk defa sigortalı

¹⁵ Örnek yazara aittir.

oldukları tarih yurtdışında başlayan sigortalılık tarihi olarak kabul edilir ve borçlanılan süreler için prim günü kazanılır. Türkiye ile sözleşme yapılmış bir ülke dışındaki bir ülkede ilk defa sigortalı olanlar, Türkiye’de ilk defa sigortalı olduktan sonra sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreleri borçlanırsa sigortalılığın başlangıç tarihi borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülür (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2012; 612-614).

Örnek-1: 10.10.1965 doğumlu olan erkek sigortalı ilk defa 15.10.1986 tarihinde Türkiye’de sigortalı olmuş ve Türkiye’de 4/a kapsamında 700 gün prim ödemiştir. İlgili sigortalı daha sonra 1.1.1989 tarihinde ABD’ye girmiş ve bu ülkede 7200 gün prim ödemiştir. İlgili sigortalının emekli olabilmesi için 25 yıl sigortalılık süresi, 5300 gün prim ödeme gün sayısı ve 49 yaşını tamamlaması gerekir. Sigortalı 5300 günden eksik kalan 4600 günlük süreyi borçlanması halinde 49 yaşını tamamlayacağı 10.10.2014 tarihinde emekli olabilecektir. Sigortalıya Türkiye’de ödenen 700 gün prim ve borçlanılan 4600 gün (asgariden) prim olmak üzere toplamda 5300 gün prim üzerinden 1177 TL maaş bağlanacaktır¹⁶.

Örnek-2: 10.10.1965 doğumlu olan erkek sigortalı ilk defa 15.10.1986 tarihinde Türkiye’de sigortalı olmuş ve Türkiye’de 4/a kapsamında 700 gün prim ödemiştir. İlgili sigortalı daha sonra 1.1.1989 tarihinde Almanya’ya gitmiş ve bu ülkede 7200 gün prim ödemiştir. İlgili sigortalının emekli olabilmesi için 25 yıl sigortalılık süresi, 5300 gün prim ödeme gün sayısı ve 49 yaşını tamamlaması gerekir. Sigortalının Türkiye ve Almanya’da ödenen primleri 7900 gün olduğundan 10.10.2014 tarihinde emekli olma hakkı bulunacaktır. İlgili sigortalı yurt dışı prim borçlanması yapmaz ise 7900 gün üzerinden hesaplanan emekli maaşının 700 güne karşılık gelen kısmı (maaş x 700/7900=112,49 TL) ödenecektir.

Sigortalının kendisine tam emekli maaşı bağlanabilmesi adına 5300 günden eksik kalan 4600 günlük süreyi borçlanması (asgariden) halinde 49 yaşını tamamlayacağı 10.10.2014 tarihinde 5300 gün prim üzerinden emekli olabilecek ve kendisine 5300 gün prim karşılığı 1.177 TL maaş bağlanacaktır. İlgili sigortalı Almanya sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında emekli olma yaşını tamamlayınca sigortalıya Alman Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından 7900 gün üzerinden emekli aylığı hesaplanıp 7200 güne karşılık gelen maaş (Almanya maaşı x 7200/7900) ödenecektir¹⁷.

6552 sayılı Kanun ile 3201 sayılı Kanun’un 5. maddesinde yapılan düzenleme sonrasında SGK’nın 2014-27 sayılı genelgesi yayınlanmıştır. Söz konusu genelgede işe giriş tarihinin tespitinde dikkate alınacak süreler ve dikkate alınmayacak süreler açıklanmıştır.

İşe giriş tarihinin tespitinde dikkate alınacak süreler

Yurtdışında geçmiş olan sigortalılık süresinin sigortalının işe giriş tarihi olarak kabul

¹⁶ Örnek yazara aittir.

¹⁷ Örnek yazara aittir.

edilebilmesi için sigortalılık ilişkisinin fiili bir çalışmaya dayalı olması gerekmektedir. Konuyla ilgili 21. HD'nin; 30.09.2013 tarih ve 2013/16828-17340 E.K sayılı kararı ile 20.02.2014 tarih ve 2014/1175-2651 E.K sayılı kararı da fiili çalışma olgusunu aramaktadırlar (Öztürk, 2014;339-341).

SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, ülkemizin imzalamış olduğu sosyal güvenlik sözleşmelerinden; Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İsviçre, Kanada, Kebek, KKTC, Lüksemburg, Makedonya ve Slovakya ile yapılan sosyal güvenlik sözleşmelerinde "akit Taraflardan birinin mevzuatına göre yardım hakkının kazanılması şartlarının tespitinde, diğer Taraf ülkedeki ilk işe başlama tarihi de dikkate alınır" hükmü veya bu anlamda benzer hükümler bulunmaktadır. Sosyal güvenlik sözleşmesinde özel hüküm bulunan söz konusu 18 ülkedeki¹⁸ sigortalılık sürelerini borçlananların bu ülkelerdeki ilk işe başlama tarihi, Türkiye'de hiç çalışma yoksa ya da Türkiye'deki sigortalılığın başlangıç tarihinden önce ise aylığa hak kazanıp kazanmadıklarının tespitinde Türkiye'de ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilecektir.

Bu düzenlemeye göre 5510 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanun'dan önceki sosyal güvenlik kanunlarında sigortalılık süresi şartını öngören uzun vade sigorta kollarından sağlanan hakların tespitinde sosyal güvenlik sözleşmesinde özel hüküm bulunan akit ülkedeki çalışılmaya başlanılan tarih Türkiye'de işe giriş tarihi olarak esas alınacaktır.

Örnek-1: Türkiye'de 5510 sayılı Kanunun 4/a bendi kapsamında 01.05.2014 tarihinde, Almanya'da ise 01.01.1984 tarihinde çalışmaya başlayan sigortalı Almanya'da 01.01.1984-31.12.1999 süresinde geçen 5760 gün çalışmasını borçlanmıştır. Adı geçen adına tahakkuk ettirilen borç miktarını 12.09.2014 tarihinde ödemiş ve 12.09.2014 tarihinde aylık talebinde bulunmuştur. Bu durumda ilgilinin Türkiye'de ilk işe giriş tarihi 01.01.1983 olarak değerlendirilerek aylığa hak kazanıp kazanmadığının tespiti bu tarihe göre yapılacaktır¹⁹.

Örnek-2: 07.05.2004 tarihinde vefat eden ve Türkiye'de 506 sayılı Kanuna göre 01.01.2004-31.01.2004 tarihleri arasında 30 gün sigortalı çalışması bulunan Türk vatandaşı ya da izinle Türk vatandaşlığını kaybeden sigortalının Türk vatandaşı olan hak sahipleri 11.09.2014 tarihinde, ölen kişinin Kanada'da geçen 07.05.1985-06.10.1987 tarihleri arasındaki 870 günlük çalışma süresini 3201 sayılı Kanun'a göre borçlanmak istediklerinde ilgililerin borçlanma işlemleri yapılarak Türkiye'deki ilk işe giriş tarihi 07.05.1985 olarak alınacak ve borçlarını ödedikten

¹⁸ SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, sosyal güvenlik sözleşmesinde özel hüküm bulunan 18 ülkedeki sigortalılık sürelerini borçlananların, bu ülkelerin hizmet cetvellerinde sigortalılık süresi olarak bildirdiği işsizlik ödeneği, hastalık ödeneği, intibak parası, sigortadan muaf cüzi çalışma, çocuk yetiştirme süreleri, bakım süreleri, borçlanma yoluyla ödenen primlere ait süreler, isteğe bağlı prim ödeme süreleri ve benzeri sürelerin başlangıç tarihleri de ilk işe girişin tespitinde dikkate alınacaktır.

¹⁹ Örnek yazara aittir.

sonra yazılı taleplerini takip eden aybaşından itibaren ölüm aylıkları bağlanacaktır²⁰.

Almanya'dan prim iadesi alınan süreleri ile İsviçre'den prim transferi yapıldıktan sonra borçlanılan sürelerdeki çalışmaya başlanılan tarih ülkemizde ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilecektir. Söz konusu 18 ülkedeki sigortalılık sürelerini borçlanarak aylık talebinde bulunanların ilk işe giriş tarihinin tespitinde, borçlanma için SGK'ya ibraz edilen belgelerdeki başlangıç tarihi esas alınacaktır. Bu düzenleme 11.09.2014 tarihinden itibaren aylık talebinde bulunanların borçlandıkları yurtdışı hizmetlerine istinaden bağlanacak aylıklara hak kazanıp kazanmadıklarının tespitinde geçerli olacaktır. Bu tarihten önce sözleşmeli ülkelerdeki ilk işe giriş tarihinin esas alınarak aylık bağlanması talebinde bulunanların talepleri reddedilmeyecek ve aylığa hak kazanma koşullarının da yerine getirilmesi kaydıyla 6552 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 11.09.2014 tarihini takip eden aybaşı itibarıyla aylıkları²¹ bağlanacaktır.

İşe giriş tarihinin tespitinde dikkate alınmayacak süreler

SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, ev kadınlığı süreleri ve ikamet süreleri akit ülke mevzuatına göre sigortalılık süresi olarak kabul edilmediğinden bu süreleri borçlanılanların sözleşmeli ülkelerdeki ikamet tarihleri Türkiye'deki ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilmeyecektir.

Sosyal güvenlik sözleşmesinde özel hüküm bulunmayan ülkeler ve sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkeler açısından ilk işe giriş tarihinin tespiti

SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmış Danimarka, İngiltere, İsveç, Libya, Norveç, Romanya, Sırbistan ve Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında hizmet birleştirilmesi yapılan İspanya, İtalya ve Portekiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde geçen sürelerini borçlanılanların ilk işe giriş tarihinin Türkiye'de sigortalının çalışması yoksa borcun ödendiği en son tarihten, Türkiye'deki çalışmanın başladığı tarihten önceki yurtdışı süreleri borçlanılmış ise Türkiye'de ilk defa çalışılmaya başlanılan tarihten, borçlanılan gün kadar geriye gidilerek belirlenmesine devam edilecektir.

Örnek: Türkiye'de 4/a bendi kapsamında 15.04.2013 tarihinde, Norveç'te ise 01.01.1985 tarihinde çalışmaya başlayan sigortalı, Norveç'te 01.01.1985-01.01.2002 süresinde geçen 6120 günlük sigortalılık süresini borçlanmıştır. Adı geçen, adına tahakkuk ettirilen borç miktarını 15.10.2014 tarihinde ödemiş ve aynı

²⁰ Örnek yazara aittir.

²¹ SGK'nın 2014-27 sayılı genelgesine göre, 11.09.2014 tarihinden önce aylık talepleri reddedilenlerin, 29.12.2014 tarihine kadar yeniden müracaat etmeleri halinde aylığa hak kazanma koşullarının da yerine getirilmesi kaydıyla 01.10.2014 tarihi itibarıyla aylıkları bağlanacaktır. 29.12.2014 tarihinden sonra müracaat edenlerin talepleri ise talep tarihi esas alınarak sonuçlandırılacaktır.

tarihte aylık talebinde bulunmuştur. Bu durumda ülkemiz ile Norveç arasında yürürlükte bulunan sosyal güvenlik sözleşmesinde, Türk sigortasına girişinden önce Norveç sigortasına girişin, Türk sigortasına giriş olarak kabul edileceğine ilişkin bir hüküm yer almadığından adı geçen ilk işe giriş tarihi 15.04.2013 tarihinden 6120 gün geriye götürülerek belirlenecektir.

Sigortalılık Statüsünün Belirlenmesi

Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait sürelerin 5510 sayılı Kanuna göre hangi sigortalılık statüsüne göre belirleneceği, borçlanma talebinde bulunanların Türkiye’de sigortalılık statülerine göre değerlendirilir. 08.05.2008 ve sonraki bir tarihte borçlanma başvurusunda bulunan kişinin ülkemizde sigortalılık tescili yoksa hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Kanunun 4/b bendi kapsamında sigortalılık hizmeti olarak kabul edilmektedir. Yargıtay HGK’nın 12.06.2012 tarih ve 10-1618 / 821 E.K sayılı kararı da bu yöndedir (Öztürk, 2014;291-292). Y. 21. HD’nin 24.0.2013 tarih ve 2013/17302-19013 E.K sayılı kararına göre de borçlanma yapacak kişinin ülkemizde sigortalılık tescili varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık statüsüne göre (4/a veya 4/c bentleri kapsamında) değerlendirilecektir (Öztürk, 2014;310-311). SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre de SGK uygulamaları Yargıtay kararları ile aynı yöndedir.

SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, 5510 sayılı Kanuna göre ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurtdışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri, kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası kapsamında sigortalı sayılmıştır. Bu kapsamdaki kişiler istekleri halinde uzun vadeli sigorta kolları bakımından isteğe bağlı sigorta kapsamında primlerini ödedikleri takdirde bu primler 5510 sayılı Kanunun 4/a bendi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kişiler yurtdışında geçen çalışmalarını isteğe bağlı sigorta primi ödemeksizin 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma yaparlarsa borçlanma süreleri de 4/a kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

Yine SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışında ev kadını olarak geçen süreler, Türkiye’de SGK’ya tabi sigortalılık tescili varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre borçlandırılır ve borçlandırılan süreler en son sigortalılık statüsüne göre değerlendirilir. Türkiye’de sigortalılık tescili yoksa bu defa borçlanılan süreler 5510 sayılı Kanunun 4/b kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak değerlendirilir.

Yurtdışı Borçlanmasının Prim Matrahında Değerlendirilmesi

SGK’nın 2011-48 sayılı genelgesine göre, yurtdışı hizmet sürelerinin borçlanması halinde prime esas kazançlar, borçlanılan sigortalılık süresine ait dönemin sigorta matrahına eklenmektedir. Borçlanmaya esas bir gün için tercih edilen günlük prime esas kazanç tutarı, borcun ödendiği tarihteki günlük prime esas kazanç alt sınırına bölünür ve bulunan bu oran borçlanılan ilgili dönemin prime esas kazanç alt sınırı

ile çarpılır. Prime esas kazançta ait oran (Borçlanma Miktarının Tespiti İçin Seçilen Günlük Prime Esas Kazanç / Borcun Ödendiği Tarihteki Günlük Prime Esas Kazancın Alt Sınırı) formülü kullanılarak belirlenir.

Farklı tarihlerde birden fazla yurtdışı borçlanması yapılması halinde, yurtdışı sürelerinin borçlanılmasında prime esas kazancın borçlanılan sigortalılık süresine ait yıllara mal edilmesine esas oran, her bir borçlanma için ayrı ayrı tespit edilir. Ayrıca, yapılan bir yurtdışı borçlanması için farklı tarihlerde ödeme yapılmışsa en son ödeme tarihi esas alınarak tek bir oran belirlenir. Yukarıda belirtilen şekilde tespit edilen oran dikkate alınarak, borçlanılan yıllara ait prime esas kazançlar “Borçlanılan Süreye Ait Prime Esas Günlük Kazancın Alt Sınırı x Oran x Borçlanılan Gün Sayısı” formülü ile hesaplanır. Borçlanılan yıl tam yıldan az ise o yıla ait asgari prime esas kazanç, yıl içerisindeki toplam günün karşılığı olan asgari prime esas kazancın oranla çarpılması sonucu tespit edilir. Bu şekilde hesaplanan miktar borçlanılan sürenin prime esas kazancı kabul edilir.

Örnek-1: Sigortalı 14.06.2014 tarihli dilekçesi ile Almanya’da 1.1.1991 ile 31.12.2000 (10 yıl=3600 gün) tarihleri arasında geçen sigortalılık süresini günlük prime esas kazancın alt sınırı üzerinden borçlanmış ve borçlanma bedeli $35,70 \times \% 32 \times 3600 = 41.126,40$ TL’yi 14.08.2012 tarihinde ödemiştir. 1991 yılına ait prime esas kazancın tespitine esas oran, borcun ödendiği tarihteki bir günlük prime esas kazancın alt sınırı 37,80 TL olduğu dikkate alınarak $(35,70 / 37,80) = 0,9444$ olur. Ancak, aylıkların hesabında esas alınacak prime esas kazançlar yürürlükteki prime esas kazancın altında olamayacağından bu oran “1” olarak alınacaktır. 1991 yılının ilk yarısındaki prime esas kazancın günlük alt sınırı 13.800 Türk Lirası, 1.7.1991 ile 31.7.1991 devresinde 15.667 Türk Lirası, 1.8.1991 ile 31.12.1991 devresinde 26.700 Türk Lirası olduğuna göre bu yılın prime esas kazancı $(13.800 \times 1 \times 180) + (15.667 \times 1 \times 30) + (26.700 \times 1 \times 150) = 6.959.010$ Türk Lirası olarak tespit edilecektir. 1992 yılı için prime esas kazancın günlük alt sınırı yılın tamamında 26.700 Türk Lirası olduğuna göre ise bu yılın prime esas kazancı $(26.700 \times 1 \times 360) = 9.612.000$ Türk Lirası olarak tespit edilecektir. Takip eden yılların prime esas kazançları da aynı yöntemle hesaplanacaktır. Daha basit bir ifade ile değerlendirecek olursak ilgili sigortalı 01.01.1991 ile 31.12.2000 arasında sanki prime esas kazanç alt sınırından yani asgari ücret üzerinden sigortalı beyan edilen kişiler gibi değerlendirilecektir²².

Örnek-2: 17.7.2013 tarihli dilekçesi ile Almanya’da 01.04.1996 – 31.12.2006 tarihleri arasında geçen sigortalılık süresini (10 yıl 8 ay) 50,00 Türk Lirası prime esas kazanç üzerinden borçlanan ve 15.8.2013 tarihinde tebliğ edilen borçlanma tutarını 22.8.2013 tarihinde ödeyen sigortalının ödeyeceği toplam tutar $(50 \times 3840 \times \%32=61.440,00$ TL) 61.440,00 TL olacaktır. Borçlanılan süredeki takvim yıllarına ait prime esas kazançlarının hesabında; seçilen bir günlük prime esas kazancın borcun ödendiği tarihteki prime esas günlük kazancın alt sınırına bölünmesi $(50,00/34,05)$ ile bulunan oran 1,4684 (1,46843 katsayısı 1,4684’e yuvarlanacaktır.

²² Örnek yazara aittir.

1996 yılının ilk yarısındaki prime esas kazancın günlük alt sınırı 282.000 Türk Lirası, 1.7.1996 ila 31.7.1996 devresinde 504.900 Türk Lirası, 01.8.1996 ila 31.12.1996 devresinde 567.000 Türk Lirası olduğuna göre bu yılın prime esas kazancı $(282.000 \times 1,4684 \times 90) + (504.900 \times 1,4684 \times 30) + (567.000 \times 1,4684 \times 150) = 184.397.267$ Türk Lirası olarak tespit edilecektir. Takip eden yılların prime esas kazançları da aynı yöntemle belirlenecektir. Örneğin, daha basit bir ifade ile değerlendirecek olursak ilgili sigortalı 01.04.1996 ila 31.12.2006 tarihleri arasında sanki prime esas kazanç alt sınırının yani asgari ücretin 1,4684 katı üzerinden sigortalı beyan edilen kişiler gibi değerlendirilecektir²³.

Burada yıllar itibariyle prime esas kazanç miktarları dikkate alındığında yüksek aylık bağlanması adına prime esas kazancın üstünde borçlanma yapılacak ise farklı katsayılar üzerinden borçlanma yapılması gerekmektedir²⁴. Borçlanmalarda süre seçme imkânı söz konusu ise öncelik 2000 yılı öncesindeki dönemler için olmalı, 2000 yılı ve sonrası için borçlanma yapılacak ise bu kez borçlanma sıralaması yıllar itibariyle öncelikle 2000, 2004, 2003, 2002, 2005, 2001, 2006, 2007, 2008, 2014, 2013, 2012, 2010, 2009, 2011 yıllarından seçilmelidir. Örneğin 2000 ila 2013 yılları arası borçlanma hakkı bulunan sigortalı 4 tam yıl borçlanacak ise 2000 yılı için 360 gün, 2004 yılı için 360 gün, 2003 yılı için 360 gün, 2002 yılı için 360 gün, borçlanmayı seçmelidir. Örnekteki kişi 10 tam yıl borçlanma yapmak istiyor ise bu kez 2000, 2004, 2003, 2002, 2005, 2001, 2006, 2007, 2008, 2013, 2012 yılları için 360'ar gün borçlanmayı seçmelidir.

²³ Örnek yazara aittir.

²⁴ Tarafımızdan yapılan hesaplamalara göre; örneğin, borçlanma 10 yıllık (3600 günlük) süreye tekabül ediyor ve bu süre 2000 yılı öncesine ait bir süre ise; 1990 ila 1995 yılları arası için prime esas kazancın 1,7 katı, 1996 yılı için prime esas kazancın 2 katı, 1997 yılı için prime esas kazancın 1,71 katı, 1998 yılı için prime esas kazancın 1,64 katı, 1999 yılı için prime esas kazancın 1,6 katı seçilmelidir. (ortalama yıllık kazanç 415.4291139 TL, derece II, kademe 5, gösterge 14425, 5000 gün için ABO1= % 51,50). Yine örneğin borçlanma 5 yıllık (öncesinde başkaca hizmet olmaması kaydıyla) süreye tekabül ediyor ve bu süre 2000 yılı öncesine ait bir süre ise; 1995 yılı için prime esas kazancın 1,7 katı, 1996 yılı için prime esas kazancın 2 katı, 1997 yılı için prime esas kazancın 1,71 katı, 1998 yılı için prime esas kazancın 1,64 katı, 1999 yılı için prime esas kazancın 1,6 katı seçilmelidir. (derece II, kademe 9, gösterge 14625, 5000 gün için ABO1= % 51,10) Yine örneğin borçlanma 2 yıllık (öncesinde başkaca hizmet olmaması kaydıyla) süreye tekabül ediyor ve bu süre 2000 yılı öncesine ait bir süre ise; 1998 yılı için prime esas kazancın 1,64 katı, 1999 yılı için prime esas kazancın 1,6 katı seçilmelidir. (derece I, kademe 9, gösterge 15125, 5000 gün için ABO1= % 50,10)

Aylık Bağlanma Koşulları

Yurda Kesin Dönüş Şartı Kaldırıldı

3201 sayılı Kanun'da "kesin dönüş" kavramı tanımlanmamıştır. Yurda kesin dönüşmüş olması koşulu 4/a bendi kapsamındaki sigortalılara aylık tahsisi için aranan "çalışılan işten ayrılma" koşulunun yurtdışı aylıklarındaki karşılığıdır (Öztürk, 2014;414) Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 4/d maddesine göre, kesin dönüş; aylık tahsis talebinde bulunanların yurtdışındaki çalışmalarının sona ermesi, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumu olarak ifade edilmiştir. Aynı Yönetmeliğin 4/i maddesine göre de sosyal yardım ödeneği de bulunulan ülke mevzuatı kapsamında, geçimlerini sağlayacak hiçbir gelirleri olmayan veya mevcut gelirleriyle geçimlerini sağlamakta güçlük çeken kişilerin asgari geçim düzeyi ile sınırlı olmak üzere geçimlerinin sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından muhtaçlık durumuna ve süresine göre ödenen, ikamet şartına bağlı nakdi yardımlar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, sosyal sigorta ödeneği kavramı, çalışma yaşamı süresince karşılaşılan hastalık, iş kazası, meslek hastalığı veya işsizlik gibi riskler nedeniyle iş göremezlik veya işsizlik gibi adlar altında yapılan ödemeler olarak tanımlanmıştır.

3201 sayılı Kanun'un 3/1. maddesine göre, göre yurtdışında geçen çalışma süreleri, işsizlik süreleri ve ev kadını olarak geçen sürelerin sosyal güvenlik açısından değerlendirilebilmesinde başvuru koşulu olarak yurda kesin dönüş yapmış olmak gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin 12.12.2002 tarihli E.2000/36, K.2002/198 sayılı kararı²⁵ ile, 3201 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer alan "...yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş...." sözcüklerini Anayasa'nın 10, 60, 62 ve 65. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir. 3201 sayılı Kanunun 3. maddesi 29.7.2002 tarihli ve 4958 sayılı Kanun²⁶ ile yeniden düzenlenerek maddedeki yurda kesin dönüş şartı ile başvurunun yurda dönüşten itibaren "iki yıl içinde" yapılması şartları kaldırılmıştır. Şu halde, borçlanma talebinde bulunacak sigortalıların ve ev kadınlarının yurda kesin dönüş yapmış olmaları gerekmemektedir (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 609-610 ; Ocak, 2012, 36).

Ancak, Anayasa Mahkemesi yurtdışı hizmet borçlanması yapabilmek için yurda kesin dönüş şartını iptal etmiş olmakla birlikte emekli aylığı bağlanması için Kanun'un 6. maddesinde öngördüğü yurda kesin dönüş şartını iptal etmemiştir. Bu durumda, yurtdışında çalışan bir kişi yurda kesin dönüş yapmadan hizmet borçlanması yapabilecek, ancak kesin dönüş yapmadan emekli aylığı alamayacaktır (Manav, 2013;121).

²⁵ 25.04.2003 tarih ve 25089 sayılı RG

²⁶ 06.08.2003 tarih ve 25191 sayılı RG

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, aylığa hak kazanılmasına engel teşkil eden her iki ödeneğin ortak özelliği, bunların "ikamete dayalı" olarak verilmesidir. İkamet şartına bağlı olmayan sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlara diğer şartları yerine getirmeleri şartıyla aylık bağlanabilecektir.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 14/7. maddesindeki "evli ya da birlikte yaşayan çiftler için ödenen sosyal yardımlar her iki eş için de ödeniyor kabul edilir." hükmü ile sosyal yardım kavramı genişletildiğinden, yurtdışında borçlanma kapsamında süreleri bulunanların eşlerinin sosyal yardım niteliğinde ödenek alması durumunda yurda kesin dönüş şartı gerçekleşmeyecek ve bu durumda olanlara yaşlılık ve malullük aylığı bağlanmayacaktır.

2008-115 sayılı SGK genelgesine göre, 3201 sayılı Kanun'da, hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için yurda kesin dönüş zorunluluğunun gerektiğine dair bir düzenleme olmadığından, hak sahiplerine borçlandıkları sürelerle istinaden aylık bağlanmasında kesin dönüş şartı aranmayacaktır.

Yargıtay HGK'nın 22.04.1998 tarih ve 1998/21-284-300 E.K sayılı kararına ve 05.02.2003 tarih ve 21-790 E. ve 2003/61 sayılı kararına göre, yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının işçi sıfatıyla çalışma hayatıyla ilgili tüm ilişkilerini bitirmeden Alman sosyal güvenlik kuruluşlarından yardım olarak geçici sürelerle yurda giriş yapmak kesin dönüş anlamına gelmemektedir. Y. 10. HD'nin 02.05.2013 tarih ve 2013/7110-9081 E.K sayılı kararı da aynı yöndedir (Öztürk, 2014;425-429).

Borç Miktarının Tebliği ve Ödenmesi

3201 sayılı Kanunun 4. maddesi ve Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 10. Maddesinde, SGK tarafından tahakkuk ettirilen borç tutarının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödenmesi gerektiği, bu süre içerisinde ödeme yapılmaması halinde yeniden başvuru şartı aranacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle tebliğ edilerek tahakkuk ettirilen borç miktarının tamamının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenmesi gerekmektedir. Buna göre, yurtdışı borçlanma sürelerine ait borçlanma miktarı ve bu miktarın SGK'ya ödenmesine ilişkin usul ve esaslar ile aylık bağlama şartları iadeli-taahhütlü bir yazı ile başvuru sahibine tebliğ edilir.

SGK'nın 2011-48 sayılı genelgesine göre de tebliğ mazbatasının SGK'ya iade edilmemesi ya da bu kartların sigortalı dosyalarında bulunamaması hallerinde borcun ilgiliye tebliğine ilişkin yazının Kurumdan gönderildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde borç ödenmişse yazının tarihi borcun tebliğ tarihi olarak kabul edilir. Ancak borcun ilgiliye tebliğine ilişkin yazının SGK'ya gönderildiği tarihten itibaren üç aydan fazla süre geçmiş ve borçlanma sahibi ödeme yapmış ise öncelikle PTT ile yapılacak yazışma sonucunda mektubun ilgiliye tebliğ tarihi sorulacak, PTT'nin bildirdiği tarihten sonraki üç aylık süre içerisinde yapılacak ödeme zamanında yapılmış sayılacaktır.

Örneğin; 15 yıllık yurtdışı sigortalılık süresini alt sınırdan ödemek isteyen başvuru sahibi SGK'ya 18.07.2013 tarihinde talepte bulunmuş ve talebine istinaden 58.838,40 TL lik borç 20.08.2013 tarihinde tebliğ edilerek tahakkuk ettirilmiş olsun. Bu durumda borcun tamamının en geç 20.11.2013 tarihine kadar ödenmesi halinde ödemenin süresinde yapılmış olduğu kabul edilecektir.

Borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren üç aylık süre içinde ödeme yapılmaması halinde borçlanma başvurusu geçersiz sayılır. Bu durumda borçlanma yapabilmek için yeniden başvuru yapılmalıdır. Söz konusu üç aylık süre içerisinde borcun bir kısmının ödenmesi halinde, ödenen miktar ile orantılı süre geçerli sayılır. Kalan sürenin de sonradan ödenmek istenmesi halinde yeniden başvuru yapılması istenir.

Örneğin; 15 yıllık (5400 günlük) yurtdışı süresini 18.7.2013 tarihli dilekçesi ile prime esas kazancın alt sınırı üzerinden borçlanma talebinde bulunan ve 20.8.2013 tarihinde tebliğ edilerek tahakkuk ettirilen $(34,05 \times 5400 \times \% 32) = 58.838,40$ TL tutarındaki borcun 39.225,60 TL'sinin 19.11.2013 tarihinde üç aylık yasal süresi içinde ödendiğini varsayalım. Bu durumda süresinde talep sahibinin ödediği miktar toplam ödenmesi gereken miktara orantılanarak $5400 \times (39.225,60 / 58.838,40) = 3600$ gün borçlanma için geçerli sayılacaktır. Ödemesi yapılmayan 1800 günün geçerli sayılması, ancak yeniden borçlanma başvuru yapılarak tahakkuk edecek borç miktarının SGK'ya ödenmesine bağlı olacaktır²⁷.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde, borcun tamamının ödenmesi ibaresi, aylık talep tarihinden önce en az aylığa hak kazanmaya yetecek süre karşılığı ödenen miktar olarak tanımlanmış aynı Yönetmeliğin 10/6. maddesinde ise üç aylık süre içerisinde borcun bir kısmının ödenmesi halinde, ödenen miktara isabet eden sürenin geçerli sayılacağı hükmüne yer verilmiştir. Her iki Yönetmelik hükmü birlikte değerlendirildiğinde "Borcun tamamının ödenmesi" ibaresinin mutlak anlamında kullanılarak, aylık bağlanması için tebliğ edilen borcun tamamının ödenmesi şartının aranmasına imkan bulunmamaktadır. Bu durumda SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, aylığa hak kazanmaya yetecek prim gün sayısına isabet eden miktarda ödeme yapılması, bu şartın yerine getirilmesinde yeterli olacaktır. Aylık bağlamaya yetecek prim gün sayısı kadar ödeme yapmayanlara aylık bağlanmayacaktır.

3201 sayılı Kanun'un 4/3. maddesine göre, sigortalı ve hak sahipleri yurtdışı hizmet borçlanması tutarını yurtdışında iken ödeyebilmektedirler. SGK'nın 2008-44 sayılı genelgesine göre, tahakkuk ettirilen borçlarını yurt dışından ödeyecek olan sigortalı ve hak sahipleri TL olarak bildirilen tutarın karşılığını Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından konvertibl sayılan döviz cinsinden ödeyeceklerdir. Ödemeler, borcun ödeneceği tarihteki Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden yapılacaktır.

²⁷ Örnek yazara aittir.

SGK'nın 2013-18 sayılı genelgesine göre, sigortalılar ile hak sahiplerinin 3201 sayılı Kanuna göre tahakkuk ettirilen borçlarını ödemekte oldukları tüm banka hesapları 01.02.2012 tarihi itibarıyla kapatılarak anılan tarih itibarıyla SGK nezdinde yapılacak tüm ödemeler MOSİP sisteminde yapılabilmektedir.

Yaşlılık Aylığının Kesilmesi

3201 sayılı Kanun'un 6/B maddesine göre, 3201 sayılı Kanuna göre aylık bağlananlardan tekrar yurt dışında yabancı ülke mevzuatına tabi çalışanlar, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanların aylıkları, tekrar çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı bir ödenek almaya başladıkları tarihten itibaren kesilir. Türkiye'de sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar hakkında 5510 sayılı Kanununun sosyal güvenlik destek primine (SGDP) tabi olarak çalışılmasına ilişkin hükümleri uygulanır.

Yurtdışı Borçlanma Yönetmeliğinin 15. maddesine göre, yurtdışında sigortalılık veya ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanarak aylığa hak kazananların, bu aylıkları;

a) Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın herhangi bir ülkede çalışmaya, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaya başladıkları,

b) Türkiye'de sosyal güvenlik kanunlarına göre sigortalı olarak çalışmaya başladıkları,

tarihten itibaren kesilir.

Yurtiçinde veya yurtdışında çalışması sona erenlerin veya yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlardan bu ödenek ve yardımları sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini takip eden aybaşından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır. Aylıkları tekrar ödenmeye başlanacak olanların çalışmaları;

a) Yurtiçinde geçmişse, bu çalışmalar da dikkate alınarak aylıkları, ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki hükümlere göre hesaplanarak,

b) Yurtdışında geçmişse, kesildiği tarihteki aylığı, aylığın başlangıç tarihine kadar ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki artış hükümlerine göre yükseltilecek yeniden bağlanır.

Aylığın kesildiği tarihten sonra yurtdışında geçen sigortalılık sürelerinin yeniden aylık bağlanmasında değerlendirilmesi, bu sürelerin Kanuna göre borçlanılmasına bağlıdır.

Kanundan yararlanmak suretiyle malullük, yaşlılık ve emekli aylığı almakta iken yeniden yurtiçinde veya yurtdışında çalışmaya başlayanlar hakkında sosyal güvenlik kanunlarında öngörülen sosyal güvenlik destek primine ait hükümler uygulanmaz.

Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğinin m. 14/1 hükmüne göre, borçlandıkları

süreler dikkate alınarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların aylık alma şartlarının devam edip etmediği SGK tarafından araştırılabilir. Aynı Yönetmeliğin 14/2. Maddesine göre, yurtdışı hizmet borçlanması yaparak kendisine aylık bağlananlardan altı aydan daha uzun süre yurtdışında bulunmuş olanlar, yurtdışında çalışıp çalışmadıklarını ve ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alıp almadıklarını gösterir belgeleri “3201 sayılı Kanun’a göre Aylık Alanlara Mahsus Yoklama Belgesi” ile birlikte söz konusu altı aylık sürenin dolduğu tarihten sonra üç ay içinde SGK’ya vermek zorundadırlar²⁸.

3201 sayılı Kanun’un 6/4. maddesine göre, sigortalı yurda tekrar kesin dönüş yaparsa, talep üzerine aylıklar ödenmeye devam edecektir. 3201 sayılı Kanun’un 6/B maddesine göre, 3201 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanarak yaşlılık aylığı bağlananlara, 5510 sayılı Kanun’a göre sosyal güvenlik destek primi (SGDP) kesintisi yapılmayacaktır.

5510 sayılı Kanun’un 30. maddesindeki düzenlemeye göre, yaşlılık aylığı almakta olanlar eğer 5510 sayılı Kanun’a tabi olarak veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlarsa, yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi izleyen aylık ödeme döneminden itibaren kesilir. Diğer çalışan sigortalılar gibi bunlar da 5510 sayılı Kanun’un 80. ve 81. maddelerine göre tüm sigorta dalları için prim ödemeye başlarlar. Ayrıca 5510 sayılı Kanun’un 30/3-b maddesine göre, bir süre sonra çalışmaktan vazgeçip, yeniden yaşlılık aylığı bağlanmasını isterlerse, çalıştıkları dönem de dikkate alınarak yaşlılık aylıkları yeniden hesaplanarak bağlanır.

5510 sayılı Kanun’un geçici 14. maddesine göre, 1.10.2008 tarihinden önce çalışmaya başlayan işçi, bağımsız çalışan ve kamu görevlileri hem yaşlılık aylığı alıp hem de SGDP ödeyerek çalışabileceklerdir.

SGK’nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, 3201 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 22.05.1985 tarihinden sonra yurtdışı sürelerini borçlanarak aylık bağlanan veya bağlanacak olanların aylıkları, yurtdışında çalışmaya başlamaları halinde çalışmaya başladıkları tarihten itibaren kesilecektir. 22.05.1985 tarihinden sonra yurtdışı sürelerini borçlanarak aylık bağlanan veya bağlanacak olanların aylıkları, 06.07.2007 tarihinden sonra yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaları halinde, bu ödenekleri almaya başladıkları tarihten itibaren kesilecektir. Bu tarihten önce yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta

²⁸ Yurtdışı Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği’nin 14/5. maddesine göre, SGK, 3201 s. Kanun’a göre malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların altı aydan daha uzun süre ile yurt dışında bulunup bulunmadıklarını, her yıl Emniyet Genel Müdürlüğü’nden alınacak kayıtlarla tespit eder. Yoklama işlemleri sonucunda altı aydan daha uzun süre yurtdışında buldukları halde, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alıp almadıklarını gösterir belgeleri üç ay içinde SGK’ya vermediği tespit edilenlerin aylıkları bildirim yapılmaksızın sözkonusu belgelerin intikaline kadar durdurulur.

ya da sosyal yardım ödeneği almaya başlayıp, bu ödeneklerini bu tarihten itibaren de almayı sürdürenlerin ödenekleri kesilinceye kadar aylıkları kazanılmış hak olarak devam ettirilecektir. Ancak, bunların aylıkları, yurtdışında yeniden ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaya başlamaları halinde kesilecektir.

Yargıtay 10. HD'nin 03.05.2007 tarih ve 2006/19157 E., 2007/9144K. sayılı kararına ve 15.07.2008 tarih ve 2007/19540 E., 2008/10554 K. sayılı kararlarına göre; aylık kesme işleminin yapılabilmesi için tahsis işleminden sonra yurtdışına çıkmış olması yeterli olmayıp gidilen ülkede çalışıldığının veya sosyal sigorta kurumundan işsizlik veya hastalık sigortası yardımı alındığının belirlenmesi gerekmektedir (Öztürk, 2014; 475-477)

Borçlanılan yurtdışı sürelerine istinaden hak sahiplerine bağlanan aylıkların kesilmesi ve yeniden bağlanmasında ilgili sosyal güvenlik kanunu hükümleri uygulanacaktır.

2008/115 sayılı Genelge'ye göre, 3201 sayılı Kanun'a göre aylık bağlandıktan sonra

1.10.2008 tarihinden önce Türkiye'de sosyal güvenlik kanunlarına tabi olarak çalışmaya başlayanlar hakkında SGDP'ye ilişkin hükümler dahil olmak üzere ilgili sosyal güvenlik kanununun öngördüğü hükümler uygulanacaktır. Ancak 1.10.2008 tarihinden önce başlayan çalışma nedeniyle 5510 sayılı Kanun'la mülga sosyal güvenlik kanunlarına göre 1.10.2008 tarihi itibarıyla Türkiye'deki çalışma nedeniyle sosyal güvenlik kanunlarının ilgili hükümlerine (506 sayılı Kanun'un 63/B maddesi ve 1479 sayılı Kanun'un Ek 20. maddesi) göre SGDP ödeyenlerin bu statülerinin çalışma sona erinceye kadar kazanılmış hak olarak devam ettirileceği; SGDP'ye tabi çalışma sona erdikten sonra Türkiye'de yeniden sigortalı olarak çalışmaya başlamaları halinde SGDP'ye tabi olmayarak aylıklarının kesileceği düzenlenmiştir. Bu istisna dışında, 1.10.2008 tarihinden önce veya sonra 3201 sayılı Kanun'a göre aylık bağlanan ya da bağlanacak olanların bu tarihten sonra 5510 sayılı Kanun'a göre sigortalı olarak çalışmaya başlamaları halinde aylıkları çalışmanın başladığı tarih itibarıyla kesilecek ve bunlar 3201 sayılı Kanun'un 6/B maddesine göre SGDP'ye tabi olmayacaklardır.

SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, yurtiçinde veya yurtdışında çalışması sona erenlerin veya ikamete dayalı sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlardan bu ödenek ve yardımları sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini izleyen aybaşından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanacaktır. Çalışmanın sona ermesi nedeniyle aylıkların yeniden ödenmesi talebinde bulunanların çalışmaları;

-Yurtiçinde geçmişse, bu çalışmalar da dikkate alınarak aylıklar, ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki hükümlere göre hesaplanarak,

-Yurtdışında geçmişse, kesildiği tarihteki aylığı, tekrar bağlanan aylığın başlangıç tarihine kadar ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki artış hükümlerine göre yükseltılarak yeniden bağlanacaktır

Yine SGK'nın 2008-115 sayılı genelgesine göre, aylığın kesildiği süre içinde yurtdışında geçen sigortalılık sürelerinin 3201 sayılı Kanun'a göre borçlanması halinde, bu süreler ve bu sürelerle ait prime esas kazançlar, ilgili mevzuat çerçevesinde yeniden aylık bağlanmasında değerlendirilerek yaşlılık aylığının miktarının artırılması amaçlanmıştır.

Sonuç

Yurtdışı hizmet borçlanması belli şartlar altında gerçekleştirilebilen istisnai bir borçlanma hakkıdır. Yurtdışı hizmet borçlanması yapabilmek için öncelikle Türk vatandaşı olmak gerekmektedir. Ayrıca doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, 3201 sayılı Kanunda belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve yazılı dilekçe ile başvurulması halinde yurtdışı hizmet borçlanması yapılabilmektedir.

Yurtdışı hizmet borçlanmasının temel amacı yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarının sosyal güvencelerini ve özellikle yaşlılık (emeklilik) aylığı şartlarından yararlanmalarını sağlamaktır. Ayrıca Türk vatandaşlarının buldukları ülkede uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan haklardan yararlanmalarının yanı sıra Türkiye'de de borçlanma yapabilmeye haklarının bulunması ikili emekliliğin yolunu da açmıştır. Bu durumun en temel sebebi ülkemize döviz girdisi sağlamaktır. Bu amaçla yurtdışı borçlanma tutarı 06.12.2005-07.05.2008 döneminde günlük 3.5 ABD doları iken 08.05.2008 tarihinden itibaren ve halen borçlanmaya esas tutar, asgari ücret ile asgari ücretin 6.5 katı arasında bir tutarda belirlenebilir hale getirilerek yurtdışı borçlanmayı sigortalı açısından daha yüksek maliyetli hale getirmiştir. Yine yurtdışı borçlanma şartlarından yurda kesin dönüş şartının kaldırılmış olması borçlanmayı kolay hale getirmiştir. En son 11.09.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Torba Kanun ile iki temel konuda düzenleme yapılmıştır. Bunlardan ilki, borçlanma talep tarihinde Türk vatandaşı olmamasına rağmen izinle Türk vatandaşlığını kaybeden sigortalıların kendilerine yurtdışında Türk vatandaşı olarak geçen süreleri borçlanma hakkı verilmiştir. İkinci düzenleme ise, yıllardır sigortalı işe giriş tarihinin tespitine yönelik tartışmaları ortadan kaldıran bir düzenlemedir. Buna göre, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde (18 ülke) Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilmiştir.

3201 sayılı Kanun'a göre, Türkiye'de herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması bulunmayanların sigortalılık süreleri ile ev kadını olarak geçen sürelerle ait borçlanma süreleri 4/b statüsünde sayılmaktadır. 5510 sayılı Kanun'a

göre, 4/b statüsünden yaşlılık aylığı alma şartları 4/a statüsüne göre daha zordur ve bağlanan aylıklar da daha düşük tutarlarda olmaktadır. Bu durumda olanlar 4/b statüsünde yaşlılık aylığı koşullarına tabi olmamak için ülkemizde en son 4/a statüsünde bir işyerinde sahte sigortalı olarak bildirilmekte ve 4/a statüsünden borçlanma yaparak daha kısa sürede yaşlılık aylığına hak kazanmaktadırlar. Bu durumda olanları SGK denetmenleri tespit ederek 4/a statüsündeki çalışmalarını iptal etmektedirler. Gittikçe daha büyük sorun haline gelen bu konuda yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Ayrıca yurtdışı borçlanma yapanların yurtdışındaki çalışma sürelerini gösteren belgelerin sahte olup olmadıklarının daha farklı yöntemlerle denetlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

- AKIN L (2012) “Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtay’ın 2010 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi”, **Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2010, Kamu-İş**, Ankara, 525
- ASLANKÖYLÜ R. (2013) **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi**, C. II., Ankara : Bilge Yayınevi
- BAŞTERZİ F. (2006) **Yaşlılık Sigortası**, Ankara: TİSK Yayınları
- BULUT M (2013) **Sosyal Güvenlik Hukukunda Uygulamalar**, Ankara: Bilge Yayınevi
- CANBOLAT T. (2011) “Yurtdışı Hizmet Borçlanması Yapanlar Da Kademeli Geçişten Yararlanır ve Sigortalılığın Başlangıç Tarihi İkili Sosyal Güvenlik Anlaşmalarına Göre Belirlenir (Karar İncelemesi)”, **Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C.2, Beta Yayıncılık**, 2243-2265
- ERGİN H. (2008) “Son Değişiklikler Işığında Yurtdışı Hizmet Borçlanması”, **Legal İSGHD, C.5, S.18**, İstanbul, 554
- ERGİN H. (2009) “Yurtdışı Hizmet Borçlanmasında Son Gelişmeler”, **Sicil İş Hukuku Dergisi, C.4, S.16**, İstanbul, 163-180
- GÖKTAŞ M., ÇAKAR E ve ÖZDAMAR M (2011) **Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Emeklilik ve Primsiz Rejim**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- GÜZEL A. OKUR A. R. ve CANIKLIOĞLU N. (2012) **Sosyal Güvenlik Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınları,
- KILIÇOĞLU M. (2002) **Sosyal Güvenlik Hukukunda Borçlanma**, Ankara: Turhan Kitabevi
- KURT R ve TEZEL A (2009) **Sosyal Güvenlik Reformu-Yorum ve Açıklaması**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- MANAV E. (2013) “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarının Çalışma Hayatına İlişkin Önemli Sorunlar”, **Sicil İHD, S. 30**, 109-132
- OCAK S. (2011) “Yurtdışı Hizmet Borçlanması Hakkında Karar İncelemesi”, **Sicil İş Hukuku Dergisi, Mart 2011, S.21**, 257-277
- OCAK S (2012) “Türkiye’deki Sigortalılığı Üzerinden Malüllük veya Emekli Aylığı Alan Kişilerin Yurtdışında Çalışması”, **Legal İSGHD, C.9**, 36
- OLGAÇ C. (2011) **Son Değişiklikler Işığında Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Yurtdışı Borçlanma Uygulamaları Rehberi**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- ÖZTÜRK S. (2014) **Yargıtay Kararları Işığında Yurtdışı Hizmet Borçlanması ve Aylık Hakları**, Ankara: Yetkin Yayınları,
- SÖZER A.N (2013) **Türk Sosyal Sigortalar Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınları
- ŞAKAR M. (2014) **Sosyal Sigortalar Uygulaması**, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- TUNCAY A. C ve EKMEKÇİ Ö (2013) **Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, İstanbul : Beta Yayınları,

- TUNCAY S ve ARAS A (2010), **Sosyal Güvenlik Sistemimizde Son Düzenlemelerle Hizmet Borçlanmaları (İçtihatlı ve Örneklİ)**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (TBMM) (2011), **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Madde Gereğçeli)**, Ankara: TBMM Kütüphanesi
- UŞAN F (2009) **Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık

